

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENE

Cene inseratov:

Enostolpna petstina vrsta
malih oglasov po Din 1'50 in
Din 2'—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2'50,
veliki po Din 3'— in 4'—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6'—.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poštnina plačana v gotovini

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; nevrnjenih pism se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravnništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.549 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Parlamentarna vlada.

Naša država je parlamentarna monar-
hija in vlada mora biti po ustavi samo par-
lamentarna vlada, to je vlada, ki uživa za-
upanje večine parlamenta. Vlada, ki nima
za seboj večine parlamenta, se mora umak-
niti drugi vladi, ki to večino ima. Če more
kdo pojm parlamentarne vlade drugače
tolmačiti, pa naj poizkusi, toda s svojimi
razglasi naj ne prihaja pred znanstveni ali
resno misleči politični svet. Vseeno je pri
tem, če je komu katera izmed strank, ki
tvorijo vladno večino v parlamentu, simpa-
tična ali ne. To je povsem drugo vprašanje,
ki ne tangira vprašanja parlamentarne
vlade.

HRSS je z vstopom v parlament in s
svojo jasno izraženo voljo, da hoče pre-
vzeti tudi odgovornost vlade in vstopiti v
Davidovičev kabinet, priznala ustavo in
njeno temeljno določbo, parlamentarno mo-
narhijo. S tem seveda ni rečeno, da ji je
sedanja ustava všeč in si ne želi njene iz-
premembe. Z ustavnega in parlamentar-
nega stališča torej ne more biti nobenega
ugovora, da ne bi HRSS mogla vstopiti v
vlado. Še manj pa razume evropsko na-
brazen človek, da politična stranka, ki je
sprejela in priznala vse pogoje, ki jih ji
nalagajo ustavne določbe za njeno parla-
mentarno udejstvovanje, ne bi smela pod-
pirati vlade, v katero ima zaupanje vsled
njene poštenosti in vsled njenega progra-
ma, da začne najbolestnejšo rano na na-
šem državnem telesu, da izvede sporazum
med Srbi, Hrvati in Slovenci ter zatire ko-
rupcije, ki se je v državni upravi razpasla.

In vendar se je našel mož v naši ge-
neraliteti, ki je kot vojni minister podal
ostavko z motivacijo, da ne more biti član
vlade, ki jo podpira parlamentarna stranka
HRSS. To svoje neparlamentarno stališče
je utemeljil vojni minister s poročili voja-
ških poveljnikov o delu poslancev HRSS
in o razpoloženju v Hrvatski. Iz tega sledi,
da se ustvarja v državi dejansko neke vrste
neodgovorna vlada vojaške nara-
ve, ki nadzira odgovorno vlado. Vlada ima
o položaju v državi svoja, in
kakor se je ponovno pokazalo, točna poro-
čila, ki morajo biti za vse vladne člane me-
rodajna, tudi za gospoda vojnega ministra,
ki je odgovoren samo za stanje v vojski in
za nič drugega. Kakšna da so tista poročila
vojaških poveljnikov, si lahko mislimo, ako
vemo, da je PP-režim postavil vojaške
poveljnike po svoji strankarski volji in da
se sedaj poslužuje opozicije v svoje temne
politične namene ravno teh vojaških po-
veljnikov, ki so ponekod zelo blizu stali
pretepaški Orjuni. Tu nekaj ni v redu in
vlada bo morala začeti tudi tukaj delati
red, ne le zato, da bo mogla neovirano iz-
vajati svoj program, nego v dobro države
same. Menimo, da je izkušnja v Grčiji in
v drugod dovolj poučna, da ne bo treba šele
dokazovati škodljivost vmešavanja aktivnih
generalov v aktivno državno politiko, v po-
sle, ki pritičejo odgovorni vladi. Mi bi vpra-
šali: Kdo pa daje vojaškim poveljnikom
poročila o položaju v državi, o razpoloženju
ljudstva, o govorih poslancev itd. Ali imajo
vojaški poveljniki na shodih svoje vojaške
poročevalce? Ne! Ali jim dajejo stvarna in
resnična poročila tisti, ki jih morejo dati,
to so politične oblasti? Ne! Odkod torej imajo
poročila, ki jih servirajo kot resnična,
dasi je po stvari sami jasno, da niso avten-
tična in ne morejo biti zanesljiva? Ali so
morda njihovih informatorji temni ele-
menti, ki spadajo pod ključ, ali pa je zanje
morda merodajno lažljivo opozicijsko
časopisje ali pa morda zgolj želja g. Pa-
šića in njegovih razpredenih korupcioni-
stičnih trabantov, ki opravljajo intrigant-
sko delo opozicije, katera se za vsako ce-
no hoče izogniti obsodbi radi korupcije? Kdo
bi mogel dati tu točnega pojasnila? Gotovo
je le to, da je intrigantstvo na delu in
uporablja vse svoje sile.

Opozicija proti sedanjí vladi ve, da
tvori veliko manjšino v parlamentu in da
vlade v parlamentu nikdar ne bo mogla
vroči. Zato išče drugih potov, ki jih glavno
radikalno glasilo »Samouprava« tudi ne
skriva preveč. Kam vodi tako protidržavno
rovarenje, ki izpodkopava temelje, ki jih
je postavila v ustavi sedanja opozicija sa-
ma, o tem naj razmišljajo drugi, ne mi!

Ostavka vojnega ministra.

VLADA NIMA RAZLOGA ZA OSTAVKO. — INTRIGE IN NAČRT RADIKALOV.

Belgrad, 8. oktobra. (Izv.) Na današnji
seji je bil ministrski svet obveščen o dej-
stvu, da se vlada nahaja v delni krizi, ki je
nastopila z ostavko vojnega ministra gene-
rala Hadžića. General Hadžić je bil popol-
dne v neopaženi avdienci na dvoru in je
pri tej priliki podal ostavko na svoje me-
sto. Ostavka vojnega ministra je vlado iz-
nenadila, četudi ji je znana radikalna ten-
denca, da te dni, ko je zmanjkalo drugih
metod, izzove krizo z ostavko vojnega mi-
nistra.

Vojni minister je zvečer prisostvoval
seji ministrskega sveta in sporočil vladi,
da se nahaja od popoldne v ostavki. Ute-
meljitev njegove ostavke obstoja v tem, da
ne more biti član vlade, katero podpira
HRSS. V svoji utemeljitvi pravi general
Hadžić, da se Radić izraža proti kralju in
državi. Naglašal je posebno poslednji Ra-
dićev govor o Albaniji. V ostavki navaja
tudi navedbe in poročila vojaških povelj-
nikov o delu poslancev HRSS in o razpo-
loženju v Hrvatski. Ministrski svet je prešel
nato v razpravo z generalom Hadžićem po-
vodom njegove ostavke. Notranji minister
N. Petrović je rekel Hadžiću, da ta nima
stvarne podlage za svojo ostavko in da ne
uvažuje poročil notranjega ministra, ki
počivajo na najtočnejših poročilih o stanju
v državi, poslanih od političnih organov.
Hadžić je nato odgovoril, da ostavke ne
more umakniti. Vojni minister je ob 7.20
odšel od seje in se peš napotil v dvor. Na
vprašanje časnikarjev je Hadžić odgovoril,
da je popoldne poročal na dvoru, o ostav-
ki pa ni hotel ničesar povedati. Na vpra-
šanje, ali demantira vest o ostavki, je od-
govoril: Nimam ničesar demantirati. Vpra-
šajte ministrskega predsednika.

General Hadžić je bil na dvoru celo
uro. Pri odhodu ni hotel ničesar povedati,
nego je samo ponovno časnikarje napotil k
ministrskemu predsedniku. Nato se je
odpeljal na svoje stanovanje. Iz tega se da
sklepati, da svoje ostavke ni umaknil. —
Po njegovem odhodu je ministrski svet na-
daljeval razpravo o položaju. Vlada ni sto-
rila ničesar odločilnega z ozirom na polo-
žaj, ki je nastal. Formalno bo svoje stališče
označila jutri. Nocoj se njeno stališče for-
mulira v sledečih treh točkah:

1. vlada ne bo podala ostavke; 2. pred-
ložila bo spremembo v vladi pod pogojem,
da vstopi HRSS v vlado in da se imenuje
drug vojni minister; 3. da se vojski zabra-
ni vmešavanje v politiko. To se je dosedaj
dogajalo po političnih poročilih raznih vo-
jaških poveljnikov. Predvidena odločitev
vlade, da se kabinet izpolni z zastopniki
HRSS, se mora tolmačiti s stališča cilja

parlamentarne večine, da ostane trdno
skupaj. Čim bo vlada opredelila svoje stali-
šče, bo šel Davidović na dvor, da sporoča
stališče ministrskega sveta z ozirom na po-
ložaj.

Ministri niso dajali po seji nobenih iz-
jav. Ne ve se, koliko bo ostavka vplivala
na položaj vlade. V političnih krogih se
smatra, da je to začetek pripravljene kri-
ze, ki bo po načrtih radikalov šla za tem,
da se ustvari koncentracijska vlada oziro-
ma koalicija med radikali, demokrati in
Slovensko ljudsko stranko. Pri odhodu iz
kabineta je Davidović izjavljaj časnikar-
jem: »O krizi ničesar ne vem.« Notranji mi-
nister N. Petrović je dejal: »Vi časnikarji
si izmišljate neko krizo, katere pa ni.«

PRESENEČENJE V JAVNOSTI.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Ostavka vojnega
ministra je bila znana časnikarjem, še pre-
den je odšel vojni minister od seje mi-
nistrskega sveta, nekako ob 7. Belgrajska
javnost je bila o tej stvari obveščena po
razgovoru od ust do ust. Plakatov ni bilo,
ker ni bilo gotovo, ali je bila ostavka de-
jansko predložena ali je bila samo pretnja.
Javnost je bila vsled te ostavke zelo prese-
nečena.

PRICAKOVANJA RADIKALOV.

Belgrad, 8. oktobra. (Izv.) Ko so radi-
kalni krogi zvedeli za ostavko ministra za
vojno in mornarico generala Hadžića, so
takoj začeli ustvarjati komentarje o polo-
žaju. Naglašali so, da se je mogla kriza pri-
čakovati, čim se Pašić pomiri z Jovanovi-
ćem. Trdi se, da je Pašić pristal na Jova-
novičevo politiko. Jovanović je bil pri Pa-
šiću ob pol 7. uri. Ker je general Hadžić
utemeljil svojo ostavko s tem, da ne more
sodelovati v vladi radi HRSS, smatrajo ra-
dikali to kot znak, da je kriza otvorjena.
Menijo, da če bi bil general Hadžić nave-
del katerokoli drugo utemeljitev, bi se bil
položaj rešil v korist današnje vlade. Ali
radi utemeljitve vojnega ministra mislijo
radikali, da je kriza v polnem teku in to
zato, ker po taki utemeljitvi noben general
ne bo hotel sprejeti tega mesta. V sedanjih
razmerah, v katerih se govori o revoluciji,
smatrajo radikali, da mora biti za vojnega
ministra imenovana vojaška oseba in da je
kaka druga oseba nemogoča. Kajti v Srbiji
je taka tradicija. Sicer je bila ta tradicija
enkrat prekršena, ko je bil pokojni Dra-
šković vojni minister. — Radikali so prepri-
čani, da je kriza nastopila. Položaj se bo
razčiščeval v znamenju Jovanovića.

Razmerje med vlado in HRSS neizpremenjeno.

Zagreb, 8. okt. (Izv.) Po današnji seji
se je vaš dopisnik razgovarjal z dr. Krnje-
vićem, ki mu je povedal sledeče: Glede
vstopa naših zastopnikov v vlado je stvar
ta, da za nas vstop v vlado ni bila glavna
stvar, ampak smo se izrekli za vstop v
vlado le zato, da podpremo sedanji režim.
Po vsem pa, kar se je v najnovejšem času
dogodilo, je za nas to vprašanje odstav-
ljeno z dnevnega reda, čeprav načelniki
vladnih strank še vedno o tem vprašanju
govore. Minister notranjih zadev Petrović
je rekel, da vlada nima razloga tega vpra-
šanja forsirati, nima pa tudi vzroka, da na
to vprašanje pozabimo. Vprašanje, če poj-
de Radić v parlament, se bo rešilo po ve-
rifikaciji njegovega mandata. Sedanji vladi
popolnoma zaupamo in se nadejamo, da
bo delala v duhu med nami sklenjenega

MINISTRSKI SVET O TEKOČIH POSLIH.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Ministrski svet
se je bavil na svoji seji tudi z nekaterimi
tekočimi posli. Razgovarjal se je o posoji-
lih, ki jih je bivši pravosodni minister dr.
Laza Marković dajal svojim volivcem pred
volitvami v Hercegovini. Ta afera se v ob-
tožnici ne nahaja. Nato so razpravljali o
kmetijskih razmerah v Dalmaciji. Ker je
to vprašanje komplicirano, še ni bilo re-
šeno. Seja je trajala do tri četrt na 9. uro
ponoči.

OSTAVKA VELIKEGA ŽUPANA V SPLITU.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) V Belgrad je pri-
spel veliki župan splitske oblasti dr. Pero-
vić. Obiskal je notranjega ministra in po-
dal ostavko na svoje mesto. dr. Perović je
bil za velikega župana imenovan še pod
prejšnjim režimom. Vse stranke v Dalma-
ciji so zahtevale, da se zamenja. Najresnej-
ši kandidat za velikega župana je Roko
Stojanov, sedanji ravnatelj v splitskem
agrarnem ravnateljstvu.

POGAJANJA Z MAŽARSKO ZACASNO UKINJENA.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Finančna pod-
komisija jugoslovansko-mažarske delegaci-
je za ureditev norešenih finančnih vpra-
šanj med dvema sosednjima državama je
prekinila svoje delo radi odhoda dveh na-
ših izvedencev na sestanek v Benetke. Delo
te komisije se bo nadaljevalo v Budimpešti,
koncem oktobra ali začetkom novembra,
čim se bo namreč končala konferenca v Be-
netkah. Delo se bo preneslo v Budimpešto
iz stvarnih razlogov.

POGODBA MED ROMUNIJO IN JUGO- SLAVIJO.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Popoldne je bil
v zunanjem ministrstvu romunski poslanik
Emandi. Ker je prišel med ministrsko sejo,
je zunanji minister kratko časa zapustil
sejo in odšel z Emandijem in podpisal že
pod prejšnjim režimom sestavljeno in skle-
njeno vojaško pogodbo med našo in ro-
munsko državo. Tako je bila izvršena for-
malnost, ki je čakala do danes. Preden je
Marinković podpisal, je z Emandijem še
enkrat to pogodbo pretresal.

ITALIJANSKI DELEGATI PRI BENEŠKI KONFERENCI.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Italijanski od-
pravnik poslov v Belgradu g. Sola je ob-
iskal zunanjega ministra in mu predložil
končnoveljavno listo italijanskih delegatov
za konferenco v Benetkah. Predsednik ita-
lijanske delegacije je senator Guardieri,
predsednik bivše delegacije v paritetni ko-
misiji. Delegati so Bodrero, Brocchi, Lucio-
li, Castelli in Contra.

SPORAZUM Z ITALIJO GLEDE POKRA- JINSKIH FONDV V DALMACIJI.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Komisija za si-
stemiziranje in razdelitev posestev je do-
segla končen sporazum z italijansko dele-
gacijo v likvidaciji pokrajinskih fondov Dal-
macije kot bivšega samoupravnega telesa.
Ker so potrebna še nekatere tehnične dela,
se bo komisija spet sestala in bo sestavila
končnoveljavno besedilo v likvidaciji fon-
dov, da se ugotovi njih bilanca. Komisija bo
v svojem nadaljnjem delu pretresala vpra-
šanje pokrajinskih volil in vprašanje raz-
delitve zadrške katoliške in pravoslavne
cerkvene imovine.

Zavlačevanje likvidacijskih vprašanj.

Belgrad, 8. okt. (Izv.) Konferenca v
Rimu, ki bo reševala vprašanje likvidacije
dunajske poštne hranilnice in avstrijskih
fondov, še ni določena, četudi so vse na-
sledstvene države za to, da se ta posel čim-
prej izvrši. Avstrijska vlada je koncem
junija predlagala sestanek vseh nasledstven-
nih držav. Ta predlog so vse države, tudi
naša, sprejele. Samo Italija je ta predlog
odbila in je stavila nov predlog, da se vrši
ta konferenca v Rimu. Dunajska vlada je
vztrajala na svojem predlogu, da se vrši
na Dunaju vsaj predkonferenca, ki bi za
rimsko konferenco pripravila in zbrala po-
treben material. Do danes pa vprašanje
predkonference na Dunaju in začetek kon-
ference v Rimu še ni urejeno, ker ga Ita-
lija iz neznanih razlogov zavlačuje in one-
mogočuje rešitev finančnih in gospodarskih
vprašanj, ki jih je treba čimprej spraviti
z dnevnega reda.

MAŽARSKI PARLAMENT.

Budapest, 8. okt. (Izv.) Na današnji
seji narodne skupščine je bilo vloženih 40
interpelacij. Poslanec Nagy je očital
ministrskemu predsedniku grofu Bethlenu,
da zastopa na seji Društva narodov drugo
stališče kot doma. Grof Bethlen je odgovo-
ril: Kar sem govoril v Ženevi, govorim tudi
doma. — Seja je bila zelo burna, tako da
so predsednika večkrat prekinili.

RAZOROŽITVEN PREDLOG V DANSKEM PARLAMENTU.

Kopenhagen, 8. okt. (Izv.) Parlamentu
je bil stavljen razorožitven predlog. Odpra-
vi naj se vojaška dolžnost. Vojne naprave
naj se spremenijo tako, da bodo služile ci-
vilnim napravam. Mesto vojaštva naj osta-
nejo straže, ki bodo skrbjele za javno
varnost.

MESTROVIČEV ODHOD V AMERIKO.

Zagreb, 8. okt. (Izv.) Danes je odpotoval v Genovo znani kipar Meštrovič, odkoder se odpelje v Ameriko, kjer bodo priredili več razstav njegovih del. Umetnine so v Ameriko že odposlali. Meštrovič spremlja znani časnikar Marjanovič.

Konferenca italijanskih in jugoslovanskih zastopnikov.

Rim, 8. okt. (Izv.) Dne 9. t. m. se sestaneta v Benetkah italijanska in jugoslovanska delegacija za izvedbo reškega sporazuma in za ureditev raznih obmejnih vprašanj. Koncem oktobra pa se sestaneta v Benetkah Musollini in dr. Marinković. Razgovarjala se bosta o aktualnih političnih vprašanjih, ki se tičejo Balkana.

NAŠA BENESKA DELEGACIJA NA SUŠAKU.

Zagreb, 8. okt. (Izv.) Naša delegacija, ki je določena za konferenco v Benetkah, se je v kratki dobi svojega bivanja na Sušaku temeljito seznanila z vsemi željami in zahtevami obmejnega prebivalstva in je zbrala vse potrebne podatke. Danes popoldne se je sešlo prebivalstvo v občinski dvorani na Sušaku, kjer so se enkrat pretresli vsa vprašanja. Delegacija upa, da bo delo v Benetkah uspešno napredovalo in da bo v kratkem končano.

AGITACIJA ZA ROMUNSKI LEJ.

Bukarešta, 8. okt. (Izv.) Finančni minister je izjavil zastopnikom industrije, da so bile vse govornice o propadu romunskih financ pre zgodnje. Lej se popravlja in se bo še dvignil.

NEMCIJA IN AMERIKA.

Berlin, 8. okt. (Izv.) Kanceler dr. Marks je izjavil zastopniku »United-Press«, da bo Nemčija točno izpolnjevala zahteve Dawesovega načrta. On upa, da bo ameriški kapital Nemčijo izdatno podprl.

NASPROTJE MED POLJSKO IN LITVANSKO.

Reval, 8. okt. (Izv.) Litvanska vlada je sklenila, da se konference baltičskih držav v Helsinkisu ne udeležijo, ker bo na konferenci zastopana tudi Poljska.

NOVA VLADA NA GRŠKEM.

Atene, 8. okt. (Izv.) Novo vlado so danes sestavili in zaprisegli.

SPANSKE IZGUBE V MAROKU.

London, 8. okt. (Izv.) »Times« poroča, da so izgubili Španci tekom zadnjega meseca 5000 mrtvih in ranjenih.

VLAK SKOČIL S TIRA.

Rim, 8. okt. (Izv.) Brzovlak Rim—Pariz je pri Santa Margherita skočil s tira. Od 60 potnikov je 6 mrtvih, 15 pa hudo ranjenih.

DUNAJSKI NUNCIJ PRI PAPEŽU.

Rim, 8. okt. (Izv.) Papež je sprejel dunajskega nuncija monsijora Sibilia. Zvečer je nuncij spet odpotoval.

DELAVSKA STRANKA PROTI KOMUNISTOM.

London, 8. okt. (Izv.) Delavska stranka je sklenila, da ne bo niti pri občinskih niti pri državnoborskih volitvah kandidirala komunistov.

RAZDELITEV ŽELEZNISKEGA MATERIJALA.

Rim, 8. okt. (Izv.) Včeraj se je pričela v Genovi konferenca nasledstvenih držav, ki se bavi z razdelitvijo voznega parka in železniskega materijala bivših avstrijskih državnih železnic med nasledstvene države.

ODHOD BRATIANA Z DUNAJA.

Dunaj, 8. okt. (Izv.) Romunski ministrski predsednik Bratianu je snoči ob 10 odpotoval z Dunaja.

IZPREMEMBE V OGRSKI VLADI.

Budimpešta, 8. okt. (Izv.) Vodstvo ministrstva za zunanje zadeve je po odstopu Daruvay-ja prevzel ministrski predsednik grof Bethlen.

Iz zunanje politike.

* Mac Donald o notranjem položaju v Angliji. 5. t. m. je sprejel ministrski predsednik Mac Donald glavnega urednika londonskega »Times«, g. Wickham Steeda ter mu podal izjavo, ki bo izšla 15. t. m. v »Review of Reviews«. Na vprašanje Wickham Steeda, kako si razlaga Mac Donald čudno dejstvo, da je postala beseda »socializem« nekaš potičje strašilo v angleški politiki, je ministrski predsednik odgovoril: »Na to vprašanje so mogoči razni odgovori. Resnica je, da se mnogi boje moralne marljivosti Labour Party. To ste našli v mojem govoru v Derbyju, ko sem govoril o dvoh poteh in o vodstvu ene črede. Apolirati hočemo na razum. Druga pot bi bila: obljajati čredo, da se stisne vsled strahu v gručo. Krik proti socializmu je pravo pasje lajanje. Naš patriotizem je nekaj, kar čutimo globoko, o čemur pa javno ne govorimo. Po svoji duhovni kakovosti je soroden staremu plemstvu, dasiravno ne uživa nobenih prednosti. Mi razumemo plemstvo in ono — mislim — tudi nas. Ono ljubi zemljo, hiše, vasi in vasiške prebivalce in skuša po svoje izpolnjevati obveznosti, ki mu jih nalaga njegova pozicija. Plemenitišji tudi niso patrijoti širokih ust. Ne smemo prezreti nasprotja med ljudmi te vrste, ki se zovejo gentlemani, in med ljudmi one vrste v spodnji zbornici, ki imajo svoja posestva ter istotako hodijo na lov... Odhod iz mojega mesta bi pomenil za mene osvoboditev. Poizkusil sem nositi breme, ki je bilo za enega človeka morda pretežko. Mislim pa, da sem imel nekaj uspeha. Lahko bi se dobro potrudil, ali gre mi za interes dežele. Obžaloval bi zmešnjavo in prekinjeno dovršitev započetih prizadevanj. Kakor vsaka vlada, smo i mi delali pogreške, toda: ali bi bili naši nasprotniki modri, če bi bili ravnali recimo v pogledu na angleško-rusko pogodbo drugače? Liberalci pravijo, da bi bili oni na vladi storili to ali ono. Ustvarili bi pogodbo, ne da bi dali garancije. Skupno s konservativci lahko uničijo pogodbo. Dru-

go vprašanje pa je, če morejo to pogodbo nadomestiti. Zakaj nam niso povedali, kaj bi se bilo lahko storilo v splošnem interesu. Uganjali so le strankarsko politiko. Tudi pod to parolo bi vsa dežela pravično sodila med njimi in nami. Na podlagi splošnega interesa, za katerega smo se borili, se nam pred sodbo ljudstva ni treba bati.

Politične vesti.

+ Odgovor biskupa Akšamovića na govor g. Radića o pastirskem listu hrvatskega episkopata. Djakovski biskup prevz. g. Akšamović je odgovoril v djakovski »Narodni Obrani« na govor, ki ga je imel g. Radić 28. p. m. v Krašiću. Uvodoma naglašala djakovski vladika, da je tolmačenje katolicizma in odrešenništva, kakor ga širi katoliška cerkev, v protislovju z naukom g. Radića. 1. Naša vera je potrjena s krvjo sv. Petra in Pavla vse do danes. Način, kako tolmači g. Radić narodu verske dolžnosti in vero kot teko, vodi v nazarenstvo, kajti edino ta sekta nima šolanin in strokovno nagrajenih duhovnikov ter škofov. Težko verjetno je, da bi se mogel g. Radić zavzemati za — nazarenstvo, ker ta vera nikjer ni razširjena med miselnimi ljudmi. Katoliška cerkev uči, da so škofje čuvarji krščanske morale ter duševnega življenja, sposobnega za blagoslovljen začetni in večni blagor vernikov katoliške cerkve, duhovniki so pa organi cerkve, ki to življenje omogočajo. Nazarenci učijo nasprotno in g. Radić se jim je — najbrže nehote — v svojem govoru približal. 2. Proslava tisočletnice hrvatskega kraljestva ni, kakor misli g. Radić, »gospodska slava«. To bi imele biti po mnenju hrvatskih škofov jubilarne slavnosti celokupnega hrvatskega naroda, ki vrši svojo suvereno oblast že od l. 925., ko je dal kruno kralju Tomislavu. Škofje so hoteli narodu le priklicati v spomin tisočletno prizadevanje naroda za zgradbo svoje materialne in idejne kulture. Ker je del tega uspeha na strani episkopata, imajo škofje ravno toliko pravice razpravljati o zgodovini, kakor g. Radić. 3. Kako more g. Radić trditi, da so škofje »poganiki«, če priporočajo svojim vernikom romanje za sv. leto v Rim, ko se na to pripravljajo tudi Francozi, Angleži in Nemci. Ali naj Hrvatje ostanejo doma in naj se ne poklonijo poglavarju katoliške cerkve? 4. Kar se tiče prodaje djakovskih gozdov, ki so baje — tako trdi g. Radić — vrgli 18 milijonov (dinarjev ali kron?) je treba dostaviti, da je škof v svojem patronatu temeljito popravil 10 župnih in filijalnih cerkva ter 10 župnišč, kar bi bilo moralo sicer plačati ljudstvo. Dohodki »spajiluk« niso last škofa, temveč škofije, ki vzdržuje nebroj zavodov in kulturnih institucij. Od veleposestev djakovske škofije je bilo potom agrarne reforme prodano seljakom in kmetom okrog 5.600 orolov zemlje. Povrh je dal popraviti okoli 500 lesenih hiš za malo odškodnino in brezplačno revnim kmetom, mnogim pristašem g. Radića. 5. G. Radić pravi, da je djakovski škof belgradski podkupljenec, a ne pove, s čim je bil plačan. Sekvester ni bil dvignjen, ker cerkvena posestva v naši državi niso bila nikjer sekvestrirana. Nasprotno pa še kot

apostolski administrator za Baranjo do danes ni prejel nikake plače. Pač pa je bila ta plača nakazana odpadniku, priznanem kot škofa »starkatoliške cerkve«, iz gole kljubovalnosti bivših ministrov proti kat. škofom in cerkvi. 6. Ni res, kar trdi g. Radić, da so hrvatski škofje odobrili centralizem Pašića in Pribičevića, res pa je, da je g. Akšamović rekel isto kakor g. Radić pred odličnimi ljudmi, namreč: Veliko Britanijo vodijo in tvorijo trije narodi: Angleži, Škoti in Irci. Slično je v naši državi. Narodno in državno edinstvo pa ni treba biti pogojno za tak centralizem, kakor sta ga zamislila Pašić in Pribičević. Ravno tako tudi vera ne biti zapreka državnemu edinstvu narodov in manjšin v naši državi. Če je to bilo rečeno v katoliški in pravoslavni cerkvi, je irelevantna stvar. Škof Akšamović je mnenja, da naj vsak javni delavec ostane v svojem delokrogu, za katerega ima pregled in sposobnost in se naj ne meša v tuje stvari. Le tako bo ohranjeno medsebojno spoštovanje in razborito kritikanje vzajemnega dela, ki je danes tako potrebno. Ostale trditve g. Radića so bile po mnenju g. škofa namenjene zabavi zbranih poslušalcev, zato se jih kot nerresne ne izplača jemati v razpravo.

+ Kdo ima večino med Srbi? Radikali in njihovi maloštevilni demokratski zavezniki poskušajo z vsemi mogočimi intrigami ovirati delo sedanje vlade za sporazum med Srbi in Hrvatji. Posebno radi se sklicujejo na okolnost, da mora in more sklepati končnovečerni sporazum samo večina Srbov z večino Hrvatov. Srbsko večino pa reklamirajo radikali seveda zase, da bi na ta način zlezli zopet v vlado. Trditve radikalov o njihovi večini med Srbi pa zavrača belgradska »Pravda« s sledečimi številkami: Za radikale je glasovalo pri prejšnjih volitvah 500.000 volivcev, za Pribičevićeve demokrate pa 50.000, kar da 550.000 glasov. Za Davidovičevce pa je glasovalo 360.000 volivcev in za zemljoradnike 170 tisoč, torej 530.000 glasov. Tem je treba prišteti še okoli 20.000 za neodvisne radikale oddanih glasov. Iz teh števil se jasno vidi, da radikali niso dobili večine v narodu niti takrat, ko je moral delati zanje ves vladni aparat, kar v Srbiji jako mnogo pomeni, če ne vse. Zato se radikali ne morejo sklicevati niti na številčno niti na moralno večino v ljudstvu.

Beleške.

Časnikarska informiranost. »Jutro« poroča, da bo imenovan za škofa v Škoplju najbrž profesor bogoslovja na ljubljanski univerzi dr. Gnidovec. Ker pa profesorja s tem imenom na ljubljanski univerzi ni, si je Slov. narod izkonstruiral, da bo škof v Škoplju univ. prof. dr. Fr. Grivec. Dejstvo pa je, da je bil predlagan, pa še ni imenovan dr. Janez Gnidovec iz družbe misijonarjev sv. Vincencija Pavelskega.

Izbruhe ultramontanstva imenuje »Jutro« prizadevanje episkopata, ako pove kak škof v skrbi za čistost verskih nazorov svoje nazore o kaki akciji, ki bi utegnila mešati vernikom verske pojme. Kadar pa »Jutro« drugače kaže, pa očita škofom, da nič ne storijo za vero. »Jutro« je kakor žid,

Otok Rab.

Rab je poln zgodovinskih spomenikov, posebno pa je mesto samo en sam spomenik beneške dobe. Vse ulice so ozke, mnogokje zvezane z oboki, vse lepo tlakane. Hiše so starinske, skoraj vsaka ima kako arhitektonično zanimivost: balkon, portal, lepa okna; na tlakanih dvoriščih opažajo kamnite vodnjake (cisterne), košata smokvina drevesa, ciprese, kaktus in trte. Mnogo hiš je praznih in razpadajo. Grbe srečujemo na pročelijih, pragovih, cisternah, povsod.

V zgornji izmed glavnih ulic se vrste cerkve in samostani, ki hranijo razne zgodovinske in umetnostne zanimivosti. Biseri beneške gradbene umetnosti so palača Nemira, palača del Conte, Loggia i. dr.

Novih hiš opaziš v Rabu le malo, a tudi teh niso zidali domačini, ampak tuji. Sploh priča mesto Rab o sijajnih dnevih, ki jih je živelo, ki so pa že davno zatonili v nepovrat. V 15. stoletju je rabsko mesto samo štel do 6000 duš; toda l. 1456. je na otoku zadivljala kuga in vrste prebivalstva strahovito razredčila. Ljudje so v tistih strašnih dneh izgubili vsako sočutje, hišam, v katerih so bili kužni bolniki, so enostavno zazidali okna in vrata. Mnogi meščani so bežali iz mesta, večinoma v Italijo. Tako zapuščene hiše so ostale prazne do danes, prepuščene času in vremenu na milost in nemilost. Sploh si Rab od te nesreče ni nikoli več opomogel. To pa temmanj, ker so prav v tisti dobi odkrili novo, morsko pot — okoli Afrike — v Vzhodno Indijo ter je tok velikega pomorskega prometa krenil v drugo smer, pustivši sredozemska in posebno tudi jadranska pristanišča ob strani. Razmeram nove dobe se Rab ni znal prilagoditi — izvemši tujski promet — ter napravila s

svojo arhitekturo, s svojimi kulturnimi in gospodarsko-socialnimi razmerami anahronističen vtis. Prav zato je pa za tujca tembolj zanimiv in privlačen.

Današnje kulturne in gospodarsko-socialne razmere.

Vse življenje na Rabu sloni še danes na fevdalnem gospodarskem sistemu: Rabski meščani z občino na čelu so gospodarji domačega vse zemlje, ki jim jo obdelujejo »težakci« — kmetje. Kmet daje gospodarju polovico oziroma četrtino vseh pridelkov; dolžan je gospodarju dajati določeni del tudi od vsake živali, ki jo redi: od štirih kokoši eno, ravno tako jajca, a od svinje, ki jo zakolje, zadnji del s tremi rebri. Vse dajatve mora kmet gospodarju na lastne stroške postaviti naravnost v hišo. Ob spravljanju pridelkov mora zato najeti in plačevati delavce in ladjo, tako da nekaterim, kakor trdijo, ostane komaj petina od vsega truda. Po prevratu tudi rabski težakci — kakor ostali dalmatinski in bosenski — gospodarjem par let niso odrađevali dajatev. Ko so morali potem v celoti vračati zaostanke, je to mnogim zavislo vrat. Nekaterim so na dražbi prodali še tisto malo, kar so si bili tekom let s težko muko pridobili v svojo pravo last: hišo in kos zemlje. Nekateri so postali berati v pravem pomenu besede, drugi so se izselili, vsi pa so bili v živo zadeti. Ni čuda, da se je v težaku nabral srd ter zavre v njem takoj, kakor hitro nanese pogovor na njegovo »staro pravdo«. Razmere so tembolj zamotane, ker so si mnogi težakci zgradili hiše na gospodarjevem svetu; tako so sedaj pač lastniki hiše, ne pa tal, na katerih stoji. Po vaseh, ki leže nasproti mestu: Mondanije, Banjol in Barbat ni niti enega popolnoma svobodnega kmeta; pač jih je več, ki imajo hišo in kak kos zemlje, vendar poleg tega še vsak izmed njih obdeluje »gospodarske« zemlje. Boljše so razmere v oddaljenih vaseh, kjer je precej svobodnih kmetov.

Fevdalnemu gospodarskemu sistemu odgovarja samoupravni sistem: da sela nimajo lastne občinske uprave, marveč so neposredno podrejena mestu. To se pravi: vaščan plačuje enake davke kakor meščan, toda od davkov se troši najmanj 90% za mesto. Mesto ima lepo tlakovane ulice, električno razsvetljavo in vodovod, a sela nimajo niti ene ceste, ki bi zaslužila to ime in po kateri bi mogel svoje pridelke voziti do doma ozir. do morja; vse — tudi gradbeni material — morajo tovoriti z osli ali pa z nositi na lastnih hrbtih. Pač teče po dolinah neka širša pot, ki je pa zanemarjena in mestoma sploh neprevozna, razen tega pa tudi nima zveze z vasmí. Kljub številnim živim virom so sela večinoma brez vode, a o razsvetljavi seveda ni niti govora. Šole imajo Barbat, Supetarska Draga in Lopar; v mestu samem je zgolj štirirazredna ljudska šola, nameščena v stari, docela neprikladni zgradbi. Mesto bi hotelo sedaj zgraditi večrazrednico, katero naj bi posečali tudi otroci iz vasi. Toda kmetje se upirajo in zahtevajo, da se jim zgrade ljudske šole po vaseh, da bodo mogli otroci ostati doma in da se tudi pouk prilagodi seljskim potrebam.

Umljivo je, da so sela ob teh razmerah v vsakem oziru zaostala. Rabski kmet živi še danes zelo primitivno. Kmetijske hiše, od daleč videti gosposke, ker so enonadstropne, so skoraj brez vsake oprave. V zgornjih prostorih stoji po kotih revne postelje, ob steni najdeš veliko podolgasto skrinjo, ki tvori s svojo vsebino vso ženino balo, ko pride k hiši; drugače pa služijo sobe kot shramba za domače pridelke. V kuhinji v prtilju je miza in par stolov; kurijo na tleh na odprtem ognjišču; vsa kuhinjska posoda obstaja v par loncih. Zjutraj sploh ne kuhaajo, ampak pijo »bevan-do« — z vodo zmešano vino — in prigrizujejo črn domači kruh. Kruh pečejo v žerjavici na odprtem ognjišču: shajano testo polože v žrjavico, pokrijejo s skledo in nato še skledo obložo z žrjavico. Na splošno ljudje dosti bed-

no izgledajo, posebno starejše ženske in otroci.

Gospodarstvo je še docela nerazvito; orjejo še večinoma z lesenimi plugi; mlatijo na prostem, kjer v krogu steptajo zemljo; ponekod — a redko kje — vidiš na dvorišču s cementom tlakan krog, ki jim služi za mlačev. Zito čistijo na vetru, a meljejo v ročnih mlinih, tako da ostanejo v moki vsi otrobi. Hlevov ne poznajo, marveč le s kamenjem ograjene odprte staje. Ovce puščajo sploh brez nadzorstva po skalnih predelih; samo ob striženju, jagnjetenju in izdelovanju sira se pečajo z njimi. Trte goje mnogokje brez vsakega kolovja v obliki nizkega grma. Ker nimajo živine, tudi gnoje zelo malo ali nič.

Zemlja je posebno po dolinah zelo rodovitna; v njej ne uspeva samo trta, ampak tudi pšenica, turščica, krompir, razna zelenjava in sploh vse, kar vsadiš ali vseješ. Po zavetnih mestih zore pomaranče in limone. Glavni pridelak je vino, ki so ga preje prodajali v Reko, Pulj in Trst. Sedaj jim ostaja v kletih in ne vedo, kam z njim. Zaradi nepravilnega kletarjenja se jim vino ne drži niti eno leto — proti novini večinoma že cika na kisló. A kako izborna vina bi se dala napraviti iz tako sladkega grozdja! Naravno dalmatinsko vino je zdravo, razvedri te in nikoli te po njem ne boli glava. Na splošno ima rabsko vino 13—14% alkohola. Cena mu je bila letos na debelo 3.50 Din liter, mošt je seveda še cenejši. Grozdem je bilo ob trgatvi po 2 do 2½ Din. kilogram. — Vinogradi na Rabu so že vsi cepljeni na amerikanki.

Važen pridelak je na Rabu oljkino olje, ki nadomešča prebivalstvu svinjsko maslo in maslo. Pridelujejo ga preko domače potrebe; cena na drobno mu je 28 Din liter. — Pšenice, turšice in drugega žita pridelajo toliko, da jim ni treba kupovati kruha.

(Dalje.)

ki mu je vsaka stvar dober špekulacijski predmet.

Ne kultura — kšeft! »Jutro« na naše ngotovitve, kakšne so kulturne zasluge samostojnih demokratov v Sloveniji, ne more nič stvarnega odgovoriti. Vidi, da je to polje zanj silno nevhvaležno, ker od praznega in dolgovnega besedičenja o kulturi, slovenski kulturi ni nič pomagano. Zato hoče začeti polemiko o slovenski kulturi z voditi na polje — »kšeft« in pravi, da Jugoslovanska knjigarna izkorišča svojo klijentelo. Na take pavšalne trditve moremo odgovoriti le, da Jugoslovanska knjigarna pač nima na razpolago nobenih štampiljk, s katerimi bi mogla poštine prosto razpošiljati naročeno blago. Saj se razumemo! Kadar pa mi razpravljamo o kulturnih vprašanjih, seveda ne mislimo na »kšeft«, v katerega izzvene vsa kulturna »Jutrova« razglabljanja.

Dopisi.

Bled. Podpisano ravnateljstvo izjavlja, da ni v nikakoli zvezi z notico v nedeljski številki dnevnika »Jutro«, kar se tiče igralnice. Ni res, da bi kdorkoli zahteval za posredovanje v prid igralnice v Belgradu nagrado. Res pa je to, da so zastopniki SLS v občinskem odboru zahtevali, da Casina (katera je morala lani radi zatovitve igralnice v sodno poravnavo, pri kateri poravnavi so izgubili blejski obrtniki približno 120.000 Din) v službu zopetne otvoritve igralnice poravnava v teku enega leta škodo prizadeto s poravnavo blejskim obrtnikom, med katerimi so pripadniki vseh pol. strank. Ta predlog je bil od občinskega sveta tudi enoglasno sprejet. To liho v pojasnilo in resnici na ljubo. — Ravnateljstvo Internacionalne hot. & kop. d. d. na Bledu.

Bled. »Jutro« prinaša v št. 235 zopet nekaj laži z Bleda, s katerimi misli volivce begati. Tam napada nosilca liste »Obrtno-delavske zveze« (ne gospodarsko-delavske liste) in mu očita, da je zahteval za to, da posreduje v Belgradu za zopetno otvoritev igralnice 100.000 K. G. dopisnik, tu ste se prav debelo zlagali. G. Gogala je zahteval, da naj igralnica plača vsem tistim Blejcem, ki so lansko leto pri tej družbi dobili le polovico svojega zasluženega denarja, tudi še ostalo polovico, pa ne samo »klerikalcem«, ampak tudi liberalcem. Ali to ni prav? Za se pa za to posredovanje ni zahteval niti vinarja. Vi najbrže sodite po sebi. Župan Tome je namreč posredoval poleti za otvoritev igralnice in je zahteval, da to od igralniške družbe vso dnevno plačajo, pa ne vse za občino, kar bi bilo pač, ampak za občino 80 %, 20 % pa — za Sokola. Tako je občino oškodoval za 20 % in izbral župansko oblast v prid Sokola. Pozneje so to družbo tako prenaradili, da je morala ista plačevati občini 100.000 Din, Sokolu pa 10.000 Din. Župan je pred občinskim odborom izjavil, ko so mu nekateri očitali, da je za sebe iztisnil 10.000 Din — da je on imel pravico za svoj trud zahtevati to vsoto, katero je potem Sokolu prepustil. — To pa ni res. On je prejel za svojo pot v Belgrad 12.000 K. — Te bi bil pač smel Sokolu podariti, nikakor pa ni imel pravice od družbe 20 % ozir. pozneje še 10.000 Din iztisniti z žuganjem, da drugače ne pusti igralnice odpreti. To je dejstvo. Da niso »klerikalci« krivi, da se je igralnica zatvorila, smo Vam že dokazali, pa to precej zopet pozabite, zato Vam to še enkrat ponovimo, da jo je zapril policijski šef na Bledu radi nepravilnosti, ki so se godile v igralnici (igral je tudi neki poštni uradnik, ki je bil notri za kontrolorja nameščen in bi bil moral paziti, da se vse pravilno vrši). Vaša trditev, da so jo »klerikalci« zaprili, je gola volivna farbarija. — G. Arh, pa, katerega dopisnik zlobno sumnič, da se je prodal »klerikalcem«, bo svoje plačilo lahko spravil v najmanjši predvojni mošnjček, izplačan v samih »fickih«. Ali mar mislite, da dela g. Arh tako, kakor dr. Z., ki je od Arha zahteval 50.000 K, da mu izposluje od žel. direkcije dovoljenje za položitev tračnic od njegove žage do žel. tira — katero vsoto je g. dr. Z. tudi izplačano dobil. Tudi od nekega drugega bi bil ta gospod za posredovanje rad iztisnil 200.000 K. — Kar pa se tiče 10 m dolge škarpe v Betinju (imate pač svojo mero), smo Vam tudi že povedali svoj čas vzrok, zakaj že ni davno gotova. To pogreto rihto ste sedaj zabelili še z lažjo, da je bil cestni načelnik oproščen od porote, da bi to delo izvršil. — Sicer pa so Blejci o teh lažeh itak prepričani in bodo volili tako kakor bodo sami hoteli, ne pa tako kakor Vi hočete.

Štajerske novice.

Š Volitev župana v Mariboru. Mariborski veliki župan je v sporazumu z okrajnim glavarstvom Maribor levi dravski breg odbil priziv socialnih demokratov proti izidu občinskih volitev. Veliki župan utemeljuje svoj odlok s tem, da rekurz ni bil utemeljen. Občinski odborniki, ki so izvoljeni na listi Narodnega bloka, niso bili dolžni polagati računov, kakor to določa zakon o občinskih volitvah, ker v Mariboru polaga račune mestna blagajna kot samostojen urad in so občinski svetniki samo kontrolni organi tega urada. Volitve župana, podžupana in članov mestnega sveta se bodo vršile tekom 8 dni. Po sporazumu, ki so ga sklenile slovenske stranke še pred volitvami,

pripade župansko mesto SLS kot najmočnejši skupini. Podžupana dobi demokratska stranka, a člani mestnega gremija se bodo razdelili po proporciji.

Š Vojaške vaje v mariborski okolici. V zadnjem času je zavladalo med kmetskimi prebivalstvom v Slovenski gorici veliko razburjenje, ker se je zadnje nedeljo po cerkvah razglasilo, da se bodo vršile oktobra velike vojaške vaje v mariborski okolici. Okrajno glavarstvo mariborsko je izdalo 16. septembra t. l. pod št. 26.847 na vsa podrejena županstva odlok, da naj občine pripravijo vse potrebno za kretanje čet v mariborski okolici. Potemtakem bi bili morali pripraviti živila in stanovanja za častnike in moštvo, vprego ter krmo za konje. Obenem je bilo tudi odrejeno glasom dopisa Dravske divizijske oblasti, da morajo kmetje takoj spraviti pod streho vse pridelke, zlasti sadje, ter nemudoma izvršiti trgatve. Deputacija županov iz Slov. goric ozir. iz mariborske okolice je prosila posl. Zebota, naj intervenira pri vojaški in politični oblasti, ker bi vojaštvo povzročilo sedaj v rodovitni mariborski okolici velikansko škodo. Včeraj je dobil posl. Zebot od vojaške oblasti ter od velikega župana zagotovilo, da se manevri ne bodo vršili.

Š Mariborske vesti. Dne 7. t. m. je umrl po kratki bolezni g. Franc Golčar, mehanik v Mariboru. Pogreb bo danes ob 16. uri na pokopališču v Pobrežju. — Pretekli ponedeljek so se v Pesnici »steplje fantje. Pri tej priliki so pretrpeli 25 letnemu hlapcu Francu Ledererju možgane, tako da so ga morali prepeljati v splošno bolnico. — Te dni so začeli popravljati stolp naše stolnice. Tako so prepleksali bakreno streho in izvršili nekatera popravila v stanovanju stražnika. — Gospa Bukšekova je že toliko okrevala, da bo mogla nastopiti v glavni vlogi Bvkove novitete »Kajne«. — Mariborsko gledališče je v začetku gledališke sezone izdalo tri skupne in en ločen abonement samo za glasbena dela. Sedaj je izdalo še en skupni abonement, tako da so štiri skupni in en ločen (E) abonement samo za glasbena dela. — Rudolfu Lačniku iz Studencev je bilo ukradeno kolo znamke »Erika« vredno 2500 Din.

Primorske novice.

p Poroča. V Kobariču se je poročil Maks Miklavčič, sin bivšega deželnega poslanca in župana, z gđ. Meri Gruntarjevo.

p Karla Ponikvarjeva. Minulo nedeljo je v Trstu po dolgem trpljenju umrla gospa Karla Ponikvarjeva, rojena Germekova. Pokojnica je bila ena najodličnejših in najneumornejših javnih delavk med tržaškimi Slovenci. Tekom dolgih desetletij se ni izvršila v Trstu nobena slovenska narodna, kulturna ali socialna akcija, v katero ne bi bila Karla Ponikvarjeva vložila svojih moči in odličnih sposobnosti. Pokojnica, ki je bila po poklicu učiteljica, je bila globoko verna žena ter je vedno zvesto izpolnjevala svoje verske dolžnosti. To ji je dalo moč, da je težke preizkušnje, ki jih tudi njej ni manjkalo, junaško prenašala. Bodi Karli Ponikvarjevi časten spomin, a onkraj groba obilo plačilo!

p Zavedni Solkanci. Začetkom tekočega šolskega leta so vsi solkanski starši, ki imajo deco za 1. in 2. razred ljudske šole, v zmlisli Gentilejevega šolskega zakona pismeno zahtevali za svoje otroke pouk slovenščine v dodatnih urah.

p Samoumer 15 letnega dekleta. V Roetlovi mehanični delavnici v Trstu se je ustretil 15 letni mehaniški vajenec Marij Cincich. Deček je bil sirota in brez potrebne stroge vzgoje.

Farina gegenüber z rdečim lotosovim cvetom na etiketi je edino prava izvorna kolonjska voda svetovno primane prve destilacije v Kolinu: Johann Maria Farina gegenüber dem Jülichs Platz.

Dnevne novice.

— Poslancem SLS. Seja narodne skupščine je v soboto dne 11. t. m. — Tajništvo SLS.

— Minister za javna dela v Novem Sadu. Minulo nedeljo se je mudil v Novem Sadu minister za javna dela Pečič. Zasljal je razne gospodarske činitelje o potrebah in željah mesta, v kolikor spadajo v njegovo področje. Najbolj so razni govorniki naglašali potrebo, da se čim prej dovrši novi most med Novim Sadom in Petrovaradinom. Minister je obljubil, da bo dela kolikor mogoče pospešil, tako da bo most prihodnje pomlad gotov.

— Državni svet in glavna kontrola. Kakor doznavamo iz Beograda, se vršijo v vladi priprave za izpolnitev izpraznjenih mest v državnem svetu in glavni kontroli.

— Poljski vojaški aeroplani v Zagrebu. Dne 7. t. m. so pristala na zagrebškem aerodromu štiri poljska vojaška letala, ki se vračajo s svojega obiska v Parizu v Varšavo. Posadka letal obstoja iz 8 častnikov in mehanikov. Vojaška oblast v Zagrebu je priredila poljskim letalcem lep sprejem.

— Izkušnja poštnih in brzojavnih pripravnikov. Kakor čujemo, bodo morali vsi pb. pripravniki II. kategorije, kateri hočejo doseči čin pb. uradnika II. kategorije, t. j. ako hočejo priti v četrto položajno skupino, bodo morali napraviti izkušnjo čez štiri sku-

pine, ki so: a) administrativna in pravna skupina, b) poštna, brzojavna ter telefonska skupina, c) računsko-blagajniška in knjigovodna skupina. Predmeti, ki jih morajo kandidati obvladati, so razdeljeni po posameznih skupinah.

— Permanentne nižane železniške vožnje. Kar smo državni nameščenci šest let zaman prosili, nam je nemudoma naklonil sedanjí železniški minister Sušnik s tem, da je ukinil dosedanje omejitve, da pristoji državnim uslužbenecem samo trikrat na leto polovična vožnja na železnici ter pristal na to, da železniške legitimacije za državne uslužbence in njih družinske člane veljajo neomejeno. Da je g. minister s to naredbo jako ustregel državnim uslužbenecem, je jasno ko beli dan ter mu izrekamo za to ugodnost poleg zasebnih pisemskih zahval, še tem potom javno zahvalo. — Državni uslužbenci.

— V papir zaviti poštni paketi. Vsled ministrskega odloka št. 7.652 z dne 13. dec. 1923 morajo biti vsi v papir zaviti paketi tudi pod 600 dinarji vrednosti zapečateni z voškom, svincom ali vsaj z vinjetami. Ker pošte odklanjajo sprejem nepravilno napravljenih pošiljk, opozarjamo občinstvo na zgoraj navedeni ministrski odlok, da ne bo imelo nepotrebnih potov in neprilik.

— Kongres lekarnarjev. 25. t. m. se bo vršil v Zagrebu kongres lekarnarjev iz cele države. Obenem se bo rešila tudi proslava vseučiliškega profesorja dr. Lanička in dr. Conde. Na tem kongresu bodo razpravljali o stanovskih vprašanjih ter o zakonu o lekarnarstvu.

— Kongres srbskih zemljoradniških združenj. V 18. in 19. oktobra t. l. v Prijedoru. Razpravljali bodo o zadružništvu in o centralni zadružni banki za kmečki kredit. Udeležnikom kongresa je dovolilo ministarstvo za promet polovično vozno ceno po železnici.

— Muftijstvo v Zagrebu. Muslimanska verska oblast v Zagrebu se je doslej imenovala Imamet. Odslej se bo imenovala ta oblast muftijstvo.

— Tatvina pri Kopačnici. V bližini Gorenje vasi v Poljski dolini, v vasi Kopačnici je bilo zadnje dni ukradeno razno orodje v skupni vrednosti 1170 Din. Tatvine so nujno osumljeni vojak italijanske razmejne komisije.

— Iznana iz države. Marjeta Zimič, rojena 1897 v Dubačnici, pristojna v Gorici (Italija) je kot nadležna tujka za vedno izgnana iz naše države.

— Še en vlak na Gorenjsko? Iz Kranja, Škofje Loke in njure okolice bi mnogi inteligenti radi obiskovali ljubljanske prireditve (gledišča itd.), a ne morejo med tednom, ker prepozno jutraj pridejo domov na delo. Ali ne bi mogla uprava železnice vsaj parkrat na teden v zimski sezoni potegniti z meščancem okoli polnoči do Kranja? Merda bi se ji tudi izplačalo!

— Velika tatvina. V občinsko pisarno kosačičko, okrog Plevlje je bilo nedavno vlomljeno. Vlomilec so imeli izredno srečo in odnesli 708 obveznic državne rente v skupni vrednosti 708.000 Din.

— Tatvina konj v Hruševju. Pred kakimi 4 meseci sta bila posestniku Francetu Ogrizku v Hruševju pri Postojni iz zaklenjenega hleva ukradena dva konja v skupni vrednosti 6000 lir. Eden od konjev je mišje barve, s črno grivo na vratu in črnim repom, majhne postave, z liso na glavi. Eno zadnje nogo ima na zadnjem delu belo, je velike postave, nosi glavo pokonci, ter je 5 let star. Konja so ukradli cigani Hudoroviči. Po izjavi oškodovanca so opazili omenjena konja pred enim mesecem v bližini Ljubljane. Za izsleditev teh konj je razpisana nagrada. Pozitivne uspehe je poročati policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani.

— Konferenca vojvodinskih mest v Novem Sadu. Včeraj so se sešli v Novem Sadu zastopniki Zveze vojvodinskih mest, da se posvetujejo o enotni ureditvi službenega razmerja in plač mestnih uradnikov.

— Omejitve vojaškega izhoda v Zagrebu. Zaradi ponovnih izgrediv v javnih lokalih je poveljstvo savske divizije vsem vojakom in podčastnikom brez razlike do nadaljnjega prepovedalo izhod v mesto po 8. uri zvečer.

— Stavbna delavnost v Zagrebu. Tekom meseca septembra t. l. je izdal mestni stavbni urad v Zagrebu vsa 21 stavbnih in 16 stanovanjskih dovoljenj. Glasom stavbnih dovoljenj zgradi 6 pritličnih, 6 enonadstropnih in 5 dvonadstropnih novih hiš ter 4 dozidave.

— Pomanjkanje stražnikov v Zagrebu. Vsled težkih službenih razmer in slabe plače zagrebška policija že celo vrsto let ne pride do polnega števila svojega moštva. Ljudje, ki se v policijski šoli izobrazijo za policijsko službo, navadno kmalu zbeže drugam, kjer se jim nudijo ugodnejši življenjski pogoji. Spričo naglo razvijajočega se mesta nezadostno zasedena policija vedno težje obvladuje svojo nalogo, kar se v pojemanju javne varnosti čimdalje bolj občuti. Policijsko ravnateljstvo se je obrnilo sedaj na notranje ministarstvo s predlogom, da v novem proračun zviša postavko zagrebške policije za novih sto mož; od tega naj bi bilo 80 stražnikov in 20 detektivov.

— Vinotoč Viktor Sedej, Kolodvorska ulica 26, toči mošt po 12 Din.

— Važna in zanimiva iznajdba je svinčnik »svetilec«, kojega pisava ali risanje se vidi v temi, ako se pisava poprej malo raz-

svetli. Na letošnjem ljubljanskem velesejmu, kjer se je »svetilec« prvič razstavil, je ta iznajdba g. Lovro Sebenika v Ljubljani vzbujala veliko zanimanje in priznanje. Več v inseratu zada.

— Christofor učni zavod v Ljubljani sprejme še nekaj gojencev za večerne učne tečaje.

Ljubljanske novice.

Ij Aretacija Orjunaša Zajca. Grozodejstvo, ki je bilo od Orjunašev izvršeno nad delavcem Juvanom — znano je, da so mu pretisnili prste — ni pozabljeno. Prav to grozodejstvo je bilo povod, da je bil dne 7. t. m. aretirani znani knjigovodja Alojzij Zajec, zagrizen Orjunaš in vreden drug Orjunaša Grubešića, ki se bo moral v kratkem zagovarjati radi svojih držnih »junaštev«. Imenovani knjigovodja Zajec je osumljen aktivne udeležbe pri uvedbah srednjeveških manir trpinčenja delavca Juvana.

Ij Kljunači so tu! Predvčerašnjem so opazili nekateri lovci v okolici mesta prve kljunače, ki se že selijo iz severa proti jugu. Ta zgodnji pojav teh ptic selivk obeta našim lovcem za letošnjo sezijo bogat in izdaten lov te priljubljene divjadi.

Ij Pretep med Orjunaši in delavci. V soboto dne 4. t. m. se je proti koncu »vinske trgateve« v restavraciji »Zlatorog« vnel med delavci in »neumornimi« razgrajči razpadajoče Orjune prepri, ki je izzvenel v pretep. To pot so Orjunaši občutili žaljavo pest delavcev in se zatekli v okrilje policije, ki je dosedaj niso respektirali.

Ij Socialni čut mestne občine. Pod tem naslovom je priobčilo »Jutro« z dne 8. t. m. surov napad na upraviteljico I. mest. deklishe osnovne šole. Ta napad opravičuje dopisnika prav malo, da bi tožil o socialnem čutu drugih. Resnica na vsej stvari je samo tole: Na ponovno prošnjo na magistratu se je dovolilo, da se vseli v kuhinjo — ki je del nekdandega stanovanja voditeljice na I. mestni deklisli osnovni šoli — sedanja upraviteljica te šole, ki nima stanovanja. Upoštevalo se je predvsem to, da morata z možem plačevati za tri otroke okrog 10.000 K mesečno na hrani, stanovanju etc.; pri tem pa ni všteta obleka in obutev. Po gostilnah in hotelih tudi ne moreta stanovati, ker bi jima potem še za hrano ne ostalo. Dovolila pa se je upraviteljici kuhinja samo začasno, dokler ji ne nakaže stanovanjski urad rodbinskega stanovanja. Če ima dopisnik kak vpliv nanj, naj kar pritise na stanovanjski urad in takoj bo kuhinja prazna in se bo lahko nadaljevalo samaritansko delo, pri katerem bo rada še pomagala tista »huda klerikalka« in Slomškarica. — Toliko stvarnega odgovora na surov napad.

Ij Ste videli?... Kaj neki? Dva sprevođa predpustnih »maskar« in drugih norčavih oseb sta se vozila in vrstila po ljubljanskih ulicah v nedeljo popoldne — češ, da vabita na trgatve. Naj reče kdo, kar če, to je gotovo, da je tako pustolovstvo nečastno in sramotilno za resen in pameten narod, za kar hočemo Slovenci še veljati. Ako bi se to godilo na pustni torek, bi rekli, saj jih bo minilo; toda na rožnovensko nedeljo, ob času, ko se vrše popoldanske službe božje, to je res žalostno in smešno obnem. Kaj so si mislili tujci, če so opazovali to komedijo? Ker se nihče ne zgane, pa povemo mi, da nas spravljajo take traparije ob ves kredit. »Sve-ta vojska«, »Prerod«, »Društvo za gojitev treznosti« in vsi treznomisleči — jokajte se in recite: Naš narod je obsojen na propast, ako se bo delo za streznenje naroda tako blatilo in uničevalo; če bo ženski svet še naprej po ulici prepeval — kar se je to pot zgodilo: »Sladko vince piti, to me veseli...«

Ij Tečaj za fotografiranje. Z ozirom na našo notico pod gornjim naslovom, ki smo jo pred par dnevi priobčili in izrazili željo, da se tudi v Ljubljani ustanovi tečaj za fotografiranje, kakor ga je sklenil ustanoviti »Prosvetni savez« v Zagrebu, se nam poroča, da se vrši že več let pouk v fotografiranju na tukajšnji Umetniški šoli »Probudac« (v poslopju Srednje tehn. šole). Vpisovanje se vrši te dni in se s poukom prične prihodnji teden, na kar se opozarja naše fotografe-amaterje, ki si žele naučiti ali izpopolniti v fotografiranju!

Ij Tatvina v gostilni »Pri fajmoštru«. V torek zvečer med 5. in 11. uro je neznan tat odklenil sobo plačilne natakarije in vlomil v omaro. Odnesele je 10.000 kron denarja in zlat prstan. Obleko in perilo je pustil v omari. O vlomilcu nimajo še nobene sledi, vendar pa je moral ta domače razmere prav dobro poznati in se je gotovo že delj časa pripravljaj na ta predrzen vlom.

Policijska kronika. V noči od 6.—7. oktobra je bilo primeroma malo ovdob: 7 radi tatvine, 10 radi prestopka cestnega policijskega reda, 3 radi prekoračenja policijske ure, 1 radi streljanja, 1 radi prestopka zglaševalnih predpisov, 1 radi ogroženja telesne varnosti, prestopke sanitarnih predpisov in radi nedostojnega vedenja ter neplačane »cehe«. Napovedana je bila ena aretacija radi tatvine.

Klub esperantistov v Ljubljani je otvoril dva začetniška tečaja, ki se vršita vsak torek in petek od 19. in pol do 20. in pol. Interesenti se še lahko zglašajo v navedenih dneh v šentjakovski šoli II. nadstropje št. 20.

Gospodarstvo.

Fran Erjavec:

Naš gospodarski položaj.

Kakšen je gospodarski položaj slovenskega naroda?

Na to vprašanje je napisal g. Fran Erjavec v zadnji številki »Socijalne misli«, ko govori o velesejmu, sledečih par značilnih besed:

>V agrikulturi smo kljub že precej intenzivno razvitemu obdelovanju zemlje radi preoblasti, relativno slabe kvalitete naših tal in razmeroma precejšnjega odstotka neproduktivne površine visoko pasivni, tako da preživljamo z lastnimi agrokulturnimi pridelki komaj dobro polovico prebivalstva. In ostala polovica? Mora se izseliti ali pa se preživeti v obrti in industriji. Pred vojno ta problem ni bil tako zelo pereč, kajti kdor ni mogel živeti doma, je šel pač v Ameriko, na Vestfalsko, v alpske rudnike, v romunske gozdove itd., dočim je danes prisiljen ostati doma in doma iskati dela in jela. Mi smo sicer zaenkrat še po pretežni večini agrarna dežela, toda naše nacionalno vprašanje je že davno ni več v agrarnem vprašanju, zato na primer tudi one politične stranke, ki gledajo in vidijo samo kmeta, obsojajo s tem nehoti celo polovico naroda v gladovanje in neizbežen pogin. Mi smo agrarna dežela, toda če se hočemo obdržati in če hočemo sploh živeti, moramo postati obrtna in industrijska, za kar imamo tudi prav vse pogoje, namreč les, vodne sile, premog, razmeroma dobra prometna sredstva in zadostno kvalificirane delavne moči. Naš nacionalni problem je torej problem našega obrta in naše industrije in tega se bo moral zavedati vsak posameznik, zlasti pa še politične stranke ter narod kot celota.

Naša rešitev in naša moč je edino le v tem, da ustvarimo, razvijemo in okrepimo našo obrt in industrijo, kjer bo dobila ona polovica, ki se ne more preživljati zgolj s poljedelstvom, kruh, sicer moramo neizbežno propasti. Bistvo našega nacionalnega vprašanja je torej izrazito gospodarske in socijalne narave, zato je naravnost neverjetno, da prihajajo naše politične stranke s tako lahkomravno preko gospodarskih in socijalno političnih vprašanj.

Travništvo in semenogojstvo.

O travništvu ter o pridelovanju krme je referiral inž. Jakob Turk, ki je uvodoma poudaril, da je umno pridelovanje krme najvažnejša podlaga živinoreji in mlekarstvu. Glavni del krme pa se prideluje na travnikih. Zelo važna je pri travnikih lega. Vrednost travnikov se ravna po kakovosti pridelkov z njih. Prevlačne travnike je treba osušiti. Za povzgoj krmorodnosti travnikov je najboljši sredstvo voda, ki se naj napelje na travnike. Brez gnojenja z naravnim gnojem ter z umetnimi gnojili ni primerne obroditve travnikov. Travniki se morajo varovati pred plevelom. Zlasti je priporočati pridelovanje detelje in travnih detelj, ker zalagamo tako zemljo z dušikom, katerega si črpajo detelje iz zraka. Pri nas je še mnogo zanemarjenega travniškega sveta. Pridelovanje tečne, zdrave in cenene krme v velikih množinah je ogromne koristi za živinorejo. Umno pridelovanje krme je zato v prvi vrsti potrebno. V to svrhu je potrebna ustanovitev vodnih zadrug za odvodnenje travnikov, potem nasejanje poskušnih polj in vzornih travnikov pri farah, predavanja o tem ter zakonska ureditev prometa s semenjem, tržnimi gnojili in močnimi krmili.

V referatu o semenogojstvu in rastlinogojstvu je podal inž. Franc Mikuš praktično smernice o pridobivanju dobrega semenjskega blaga. Najboljši način pridobivanja semenjskega blaga je odbira v velikem ali potom izločitve slabih rastlin ali slabih delov poslov, ali potom zbiranja rastlin z dobrimi lastnostmi. Odbira se vrši pri veliki množini na polju rastočih rastlin, ki ne odgovarjajo posejanemu tipu. Odbira pa ne sme biti samo enkratna, ampak se mora ponavljati.

Odbiro se da praktično organizirati s priznavanjem in pregledovanjem poslov zunaj na polju ter ugotovitve lastnosti v laboratoriju, katere mora imeti dobro semensko blago. Nato razpravlja o sestavi ocenjevalnih komisij. Statistični podatki kažejo, da se z vzgojenim semenjem pridelava lahko še enkrat več kakor z nevzgojenim semenjem, v večini slučajev pa 15 do 30% pridelka z nevzgojenim semenjem. V Sloveniji bi se dvignila produkcija pšenice od 572.000 met. stotov na 738.000, rži od 421.000 na 484.000 in koruze 494.000 na 642.000 met. stotov po najbolj pesimističnem računu. Za navedene krmne vrste skupaj bi znašal povešek 373.000 stotov ali okoli 4000 vagonov krušnega žita.

Sadne razstave.

Minulo nedeljo je bilo v Sloveniji pet krajevnih sadnih razstav, in sicer v Kamniku, v Vodicah, v Predoslju, v Vojniku in v Smartnem na Paki. Povsod so jih priredile podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva, deloma tudi s pomočjo državne podpore.

V Kamniku je bila razstava v telovadnici kamniškega Orla. Urejena je bila po doslej

običajnem načinu, da je imel razstavljalec svoj prostorček. Prireditve se je udeležilo okoli 80 razstavljalcev, večinoma iz obmejnih občin, nekaj pa tudi iz mesta. Zastopana so bila večinoma jabolka, prav malo je bilo hrušk, breskev in orehov. Opazili smo na razstavi malone vse boljše zimske sorte jabolk, ki se goje v naših krajih. Vmes je bilo pa tudi mnogo jesenskih in pa nekoliko dobrih pa tudi nekaj slabih domačih sort. Za prodaj je bilo prijavljenih okrog enega vagona namiznih jabolk. Razstavljeno sadje je bilo veseskozi lepo razvito in čisto. Ker je bilo tudi jako okusno razloženo in vsa obširna dvorana sijajno okrašena, je bil splošen vtis naravnost diven.

Razstavo je otvoril ob 10. dopoldne podružnični predsednik okr. šol. nadz. g. Primožič, glavni odbor Sadjarskega in vrtnarskega društva je zastopal sadj. nadz. M. Humek, okr. glavarstvo pa srezki poglavar g. dr. Ogrin. Ob 11. je bilo v kamniškem domu predavanje o reformi našega sadjarstva s posebnim ozirom na sadno kupčijo. Predaval je sadj. nadz. M. Humek. Udeležba je bila kljub raznim neprilikom zadostna, zanimanje za načela, ki jih je razvijal predavatelj, prav živo. Vsi udeleženci so bili uverjeni, da je treba naše sadjarstvo temeljito in smoteno preurediti ter prilagoditi potrebam in razmeram sedanjega časa. Z vsa silo je treba delovati na to, da se omeje neštete sadne sorte in vzgajajo otele v drevesnicah in goje po sadovnjakih le malo številne, a za kupčijo sposobne, neobčutljive zimske sorte.

Razstavo si je ogledalo večinoma vse prebivalstvo iz bližnjih občin in tudi meščanstvo ter okrog 1000 šolskih otrok. Oglasilo se je tudi nekaj sadnih trgovcev, ki so se posebno zanimali za boljše namizno sadje. Vrtnarsko in drevesničarsko velepodjetje »Vrte« iz Maribora je poslalo na razstavo 25 sadnih dreves v raznih plemenih in drevesnih oblikah.

Da se je prireditelj tako dobro obnesla, je glavna zasluga okr. šol. nadz. Primožiča, ki je z neumorno marljivostjo in železno vztrajnostjo ne samo vodil, ampak tudi sam osebno izvrševal vsa dela. Z veliko vpleto in požrvalnostjo ga je podpirala gospa Strgarjeva in g. župnik Razborski iz Tunjice. Razkošno cvetlično okrasitev dvorane in razstavljenih miz in odrov sta preskrbela mestna vrtnarja gg. Lap in Flere, za kar jima gre še posebna zahvala.

Omeniti moramo še posebej g. glavarja dr. Ogrina, ki se je s posebnim zanimanjem udeleževal vseh sadjarskih prireditve, da si strokovno neinteresiran. Zanimanje je pokazal tudi za uporabo sadja, ker je izdal na vsa županstva in šolska vodstva dopis, kjer opozarja sadjarje, da naj kolikor moči omeje kuho žganja iz sadja in ga uporabljajo bolj za sušenje in druge načine konzerviranja.

* * *

g Popravl! V našem včerajšnjem članku »Vprašanje plemenske in organizacija pospeševanja živinoreje« smo pomotoma poročali, da je referiral o vprašanju plemenske živine g. Zupančič. Referiral je potovalni učitelj M. Zupanc. Ravno tako je treba v debati o mlekarstvu navesti g. Zupanca mesto Zupančiča.

g Izkaz Narodne banke z dne 30. septembra 1914. (Vse v milijonih dinarjev; v oklepaju razlika napram 22. septembra 1924.) Aktiva: metalna podloga 480,8 (+ 7,2), posojila na menice in vrednostnih papirjev 1532,1 (+ 31,9), račun za odkup kronskih novčanic 1208,2, račun začasne zamenjave 389,9, državni dolg 2966,3, vrednost državnih domen 2138,3, saldo raznih računov 474,0 (+ 198,0), skupaj 9189,9; pasiva: glavnica in rezervni fond 31,2, bankovci v obtoku 5968 (+ 88,3), državni račun začasne zamenjave 389,9, državne terjatve po raznih računih — (— 44,3), razne obveze 599,2 (+ 193,2) državna terjatev za zadolžene domene 2138,3, ažijska 63,0, skupaj 8189,9.

g Fuzija v sarajevskem bankarstvu. Kakor poroča »Vreme« iz Sarajeva, se bo te dni izvedla fuzija Srpske prometne banke d. d. in Srpske banke. Velik del delnic Srpske banke je prešel v roke Srpske prometne banke.

g Nova kupna cena patentov. Kupna cena patentnih spisov kakor tudi načrtov je povečana na 5 Din radi povišanja tiskarniških stroškov.

g Letina koruze v Bački. Letina koruze v Bački je zelo obilna. Kvaliteta nove koruze je izborna. Pridelke na ha je zelo velik.

g Tovarna lokomotiv v Nišu. Prometno ministrstvo je sklenilo razširiti niško železniško delavnico, tako da ne bo vršila samo popravila vagonov in raznih železniških strojev, ampak da bo izdelovala tudi nove lokomotive.

g Prometna konferenca v Bologni. Dne 11. t. m. se bo vršila v Bologni železniška konferenca vseh držav, ki so interesirane na železniškem prometu v srednji Evropi.

g Fuzija Britanske-mažarske in Lloyd-banke. Britansko-mažarska banka je na svoji zadnji seji sankcionirala fuzijo z Lloyd-banko in sklenila povišati delniško glavnico na 3 milijarde oK.

g Evropska kvota nemškega posojila. Izgleda, da bo udeležba posameznih držav v 800 milijonskem posojilu, ki je dovoljeno Nemčiji, sledeče: Anglija 10, Francija, Holandija in

Švica po 3, Švedska, Italija in Belgija po 1 in pol milijonov funtov šterlingov.

g Mednarodni kongres za štedenje. Te dni se bo vršil ob priliki stoletnega jubileja Milanske hranilnice mednarodni kongres za štedenje. Kongres se bo bavil z vsemi vprašanji, ki so v zvezi s štedenjem ter poudaril načelo štedenja kot odločilni faktor v gospodarskem razvoju vsakega naroda. Kongresa se udeležijo po posebnem odposlanstvu tudi naši denarni zavodi.

Borze.

8. oktobra 1924.

DENAR.

Zagreb. V prostem prometu so notirali: (Borza zaradi židovskega praznika ni poslovala) Italija 2.99—3.— (3.0520—3.0820), London 308 (312—314), New York 69 (69.30—70.30), Pariz 3.63 (3.65—3.70), Praga 2.0650 (2.0670—2.0670), Dunaj 0.0980 (0.0979—0.0999), Curih 13.25—13.30 (13.3850—13.4850).

Curih. Belgrad 7.50 (7.40), Budimpešta 0.006850 (0.006810), Berlin 1.2450 (1.2450), Italija 22.75 (22.85), London 23.25 (23.33), New York 522.50 (523), Pariz 27.25 (27.45), Praga 15.55 (15.58), Dunaj 0.007356 (0.007356) Bukarešta 2.80.

Dunaj. Devize: Belgrad 1018, Kodani 12.370, London 316.700, Milan 3069, New York 70935, Pariz 3710, Varšava 13600. Valute: dolarji 70460, angleški funti 314.900, francoski frank 3680, lira 3055, dinar 1009, čsl. K. 2102.

Praga. Devize: Lira 147.50, Zagreb 48.85, Pariz 177.60, London 151, New York 33.95.

VREDNOSTNI PAPIRJI.

Ljubljana. Celjska posojilnica d. d. Celje 210 (povpr.), Ljubljanska kreditna banka Ljubljana 225—233, Merkantilna banka Kočevje 123—128, Prva hrv. štedionica Zagreb 915—922, Slavenska banka Zagreb 98 (pon.), Strojne tovarne in livarne Ljubljana 130—152, Trboveljska premogokopna družba Ljubljana 380 (pon.), Združene papirnice Vevče 125 (pon.), 4½% kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 88 (pon.).

BLAGO.

Ljubljana. Les: Deske I., II., 20, 25 mm fco. meja 695, Štakete 1.40 m dolžine, na drobnem koncu 2½—4 cm, fco. nakladalna postaja, tek. meter —.50, Trami, žagani na živ rob, fco. meja 770, Hrastovi plohi, 20—100 mm, fco. Domžale 1400, Drva hrastove, suhe, zdrave, 1 m dolž., fco. nakladalna postaja 4 vag. 22—23, zaklj. 22, Oglje Ia, vilano, fco. meja 114, Zito in poljski pridelki: Pšenica domača, fco. Ljubljana 390, Pšenica bačka, par. Ljubljana 430, Koruza bačka, stara, par. Ljubljana 330, Koruza, umetno sušena, par. Ljubljana 285, Oves bački, par. Ljubljana 320, Laneno seme, par. Ljubljana 685, Brinje hrvatsko, po vzorcu, par. Ljubljana 300, Pšenična moka št. 0, bačka, fco. Ljubljana 615, Pšenična moka št. 2, bačka, fco. Ljubljana 565, Pšenična moka št. 5, bačka, fco. Ljubljana 515, Pšenična moka št. 6, bačka, fco. Ljubljana 465, Stročnice, sadje: Fižol ribničan, b/n, fco. Reka 620, Fižol ribničan, orig., fco. Ljubljana 500, Fižol prepeličar, orig., fco. Ljubljana 450, Fižol mandolon, orig., fco. Ljubljana 350, Fižol rujavi, orig., fco. Ljubljana 350.

Turistika in sport.

REKORD REKORDOV.

Z enajstimi rekordi je Nurmi prvi rekorder sveta v lahki atletiki, 11 jih ima. Sedaj so sestavili seznam rekordov v teku, tičoč se 66 različnih vrst, gre do srede septembra. Amerika jih ima 28, Anglija 15, Finska 14, Švedska 4, Francija 3, Kanada 2. Največ jih ima kakor rečeno, Nurmi, za njim pride Paddock s 7 in Shrubbs s 5. Razdelijo se pa takole:

Amerika 28: Paddock 7 (100 metrov, 150 yardov, 220 yardov, 200 metrov, 220 yardov, 300 yardov, 300 metrov); Meredith 3 (440 metrov, 880 yardov, 800 metrov); Brown (500 metrov, 550 yardov, 1000 yardov); No. 1: Baker (600 metrov); Duffey (100 yardov); Sheppard (600 yardov); Corneff (1320 yardov); Hillman (200 metrov staje); Brookons (staje 100 yardov); Loomis (staje 400 metrov); No. 2: (staje 446 yardov); skupaj 21. Poleg tega 7 svetovnih rekordov v teku vrst (4krat 100 metrov, 4krat 400 metrov, 2 milj., 440 yardov, 4 milje, 800 metrov — 4krat 200 metrov, 1 milja).

Anglija 15: Shrubbs 5 (2 milj., 7, 8, 9 in 10 milj.); Appleby 3 (13, 14 in 15 milj.); po 1: Liddell (400 metrov); Thomas (12 milj.), Großland (20 milj.), Oreen (25 milj.), Squires (30 milj.), Dixon (40 milj.), Lloyd (50 milj.).

Finska 14: Nurmi 11 (1500, 1600, 2000, 3000, 5000, 10.000 metrov, 3, 4, 5, 6 milj., pol ure), Steenros 2 (20 in 30 km), Kohlemainen 1 (25 km).

Švedska 4: Lindberg (150 metrov), Landgreen (1000 metrov); Wide (2500 metrov), vrsta na 1000 metrov.

Francija 3: vse tri Jean Bouin (15 km, 11 milj., 1 ura).

Kanada 2: oba Thomson (120 yardov in 110 m staje).

Milje ne vidimo; morebiti je pri Nurmijevih 1600 metrih, ker meri milja 1609 m. Rekordov bi imel ta ali oni dosti več, če bi po-

vsod enako tekali. Nurmi na primer ima rekord na 2000 in 3000 m, Wide na 2500 m. Po dosedanjih tekmah med obema dobro vemo, da Nurmi tudi na 2000 m bolje teče kakor Wide, samo na to razdaljo še ni tekmoval. Izginili bi tudi angleški rekordi na 20 do 50 milj., če bi tudi drugi v teh panogah tekmovali. Vidimo, da so v presojanju zelo strogi: ni priznan ne Wilsonov in ne Scholzev rekord na 200 m, tudi ne Houtenov na 100 yardov. Popravimo zadnji »Sportni tedenc« in poveljmo, da je Shrubbov rekord na 5 milj. podl. Nurmi že letos 31. avgusta, prej 24:33.4, nato 24:13.2. Nato ga je še enkrat znižal na 24.06.

Učiteljski vestnik.

Sestanek UJU v Vel. Laščah. Preteklo soboto je imela UJU za kočevski okraj svoj sestanek v Vel. Laščah. Penzionirani general Jelenc, ki čuti, da se mu pod nogami spodmičejo že tla, je prišel osebno na sestanek, da parira svojim nasprotnikom, ki jih je v UJU vedno več. Mož pa je imel to pot nesrečo. Parkrat se je vzdignil, da brani svojo prakso, a obakrat je bled moral sesti, ker »sramota za vas, škandale i. dr., ki je letelo iz vrst UJU-jevcev, mu ni dalo dalje govoriti. V skrajni zmedenosti je g. Jelenc sam obsodil Pribečevičevo prosvetno politiko. Da bo g. Jelenc bolj siguren nastopa, ga je spremljal sam poslevoedeči podpredsednik JDS g. dr. Puc. Pa tudi ta general je slabo odrezal. Nadzornik Beltram se je zavzel za ju, zato je bila smola še večja. Sad vseh poskusov je bil, da sta nesrečna Ljubljana odšla klavernih obrazov nazaj v prestolico ljubljanske oblasti. Pa morda le čaka Kranjca lepše vreme, ko se umaknejo take megle z njegovega neba!

Ljubljanski odsek Društva učiteljstva meščanskih šol zbora je v soboto, dne 18. t. m. ob 9 dopoldne v Ljubljani na I. deklški meščanski šoli. Dnevni red: 1. Staroslovenščina (A. Smrdel). 2. Poročilo o razstavi v Belgradu (M. Sodnikova). 3. Meščanske šole in strokovno šolstvo (R. Pečjak). 4. Pravne razmere mešč. šol. učiteljstva (L. Primožič). 5. Bolniško zavarovanje (A. Lajovic). 6. Slučajnosti.

Narodno gledališče v Ljubljani.

DRAMA:

Začetek točno ob 8 zvečer.

Četrtek, 9. oktobra: Firma P. B. — Red E. Petek, 10. oktobra: Zaprti (generalna vaja). Sobota, 11. oktobra: Šest oseb išče avtorja, premijera. — Izven.

Nedelja, 12. oktobra: Moč teme. — Izven. Ponedeljek, 13. oktobra: Šest oseb išče avtorja. — Red D.

OPERA:

Začetek ob pol 8 zvečer.

Četrtek, 9. oktobra: Zaprti. Petek, 10. oktobra: Carjeva nevesta. — Red B. Sobota, 11. oktobra: Majska noč. — Red C. Nedelja, 12. oktobra: Netopir. — Izven. Ponedeljek, 13. oktobra: Zaprti.

Ljudski oder v Ljubljani.

Nedelja dne 12. oktobra: »RAZBOJNIKI«, drama v 5. dejanjih. Začetek ob pol 4 uri popoldne. Predprodaja vstopnic vsak dan od 5. do 7. ure zvečer v pisarni Ljudskega odra, Ljudski dom II. nadstropje.

* * *

RAZBOJNIKI

(Otvoritvena predstava.)

Za ljudsko predstavo pomenijo Schillerjevi »Razbojniki« danes kakor prej predvsem privlačno ime, dočim so tam, kjer danes žive, za navadnega poslušalca pretežki, ker ne najde sam po sebi zveze z duhom igre. Zato pa bi bilo dobro, da Ljudski oder poskrbi za take predstave prav kratak uvod, saj namen teh predstav je v enaki meri izobraževalec kot zabaven. Tako bi se morda omejili tudi tisti del publike, ki zahaja na balkonske in galerijske prostore menda z namenom, da išče glasne zveze z odrom ali da se zabava v lastnem delokrogu. To ponižuje prireditve in zagreni mnogemu resnemu človeku lokal. Da se vse to korenito odpravi — saj je že bolje kakor pred časom — je tembolj potreba, ker smo z veseljem opazili, da se je igralcem Ljudskega odra priključilo več akademskih moči, ki utegnejo s takimi predstavami še nadaljevati. V splošnem pa je igra vsebinsko zanimiva, ker ta huda dramatična zgodba s svojo naivno tehniko, ki sproti pojasnjenje vse zapletke, se naravnost laska preprostemu gledalcu. Precej število občinstvo je z malimi izjemami resno in hvaležno sledilo igri, in priznati moramo, da je bila predstava zlasti v svojem prvem delu na nenavadni višini; prvo dejanje je bilo tako podrobno izdelano, da se je svojem ostrem poteku naravnost zasidralo v gledalce. Oba brata Franc (Pengov) in Karl (Stare) — dvoje konkurenčnih vlog — sta uspešno tekmovala med seboj, zlasti govorne partije (ki so bile preobširne), sta podala s posebno lahkoto. Franc ni imel običajne gledališke figure črnega pohabljenca — Intriganta in je bil bolj kavalir, zmeren v zunanjih efektih, katere je Karl s svojim uspešnim glasom tembolj poudarjal. To bi šel

uprizoritvi v dobro samostojnost, vendar sem se ravno pri Francu spomnil na znano ilustrirano izdajo Schillerja za družine in sem uverjen, da je režiser poleg mask prenesel tudi marsikako sliko od tam na oder. V celoti je bila vsa uprizoritev harmonična, stala je na gotovi višini in osebe so stopile le s svojo pomembnostjo iz celote, tako težki vlogi starega Moora in Danijela, hvaležne partije Spigelberg, Roler in Svicar. Tudi pater je bil dostojna postava, Amalija je pač začetnica in še ni bila domača na oderu. Razvosljivo je, da so igralci zlasti v izreki že močno napredovali. Režiser (ki je igra tudi prevel), je srečno strnil nekaj slik, se brez nesreče ognil inscenaciji hišne galerije, nikakor pa se ne moremo zadovoljiti s tem, da je prenesel glasovito sceno Danijel — Franc in smrt zadnjega, zunaj gradu. Naj bi okrajšali za 20 minut teksta in še več igri v prid, s tem bi pridobili časa za kratko pavzo. Da postavijo sobo. Ta scena je vendar vrh igre — in Franc ne bi tonil v nemogočih položajih pod milim nebom! —

Kadar igra ponove, se vse to da popraviti. Predstava pa zasluži, da si jo tedaj ogleda širše občinstvo, zlasti dijaštvu bi prav prišla. Fr. K.

Izpred sodišča.

>Adjunc> prve vrste! tako opazuje spričevalo občine Franceta Dernovške, doma iz Kotedreže, rudarja iz Zagorja, in pravi, da je hud pretepač po poklicu. Slično označen kot on, je tudi njegov brat in to je bilo večer pred senatnem deželnega sodišča ugotovljeno. Može je bil namreč obtožen, da je dne 2. junija zamahnil s koso proti Josipu Teršarju in da se ima zahvaliti le srečnemu naključju, in da električna žica koso odbila in je zadel Teršarja samo z ušesom kose. — To mu pa še ni bilo dosti. Potegnil je nož in je napadel Pavla Koprivnikarja, katerega je sunil v vrat in v roko. Tudi pri tem je imel srečo, da se je mož še pravočasno umaknil in je dobil le lahke poškodbe. Nato pa je pograbil divjak

še za sekuro mesarico, s katero je udaril Gašperja Zamrja po levi roki. To pa je bilo gostom končno le preveč. Pograbili so pretepača, podrli so ga na tla in so ga pošteno pretepli. Pri tem je dobil več prav nerodnih brc z okovanimi čevlji in precej nevarne sunka. To pa se je zgodilo šele po njegovem divjaštvu. Može se je zagovarjal s silobranom, katerega pa ni mogel dokazati. Predsednik ga je opozoril, da naj pazi. V teh treh slučajih je imel mož jako izredno srečo, da ni povzročil kaj hujšega, ker je nastopal naravnost divjaško. Z ozirom na to, da je obtoženec končno le priznal svoje divjaštvo, da so ga na licu mesta že drugi kaznovali in da so končno celo vsi zasebni udeleženci pred obsodbo prosili za njega, in so mu velikodušno vse odpustili, je bil obsojen Dernovšek izjemoma samo na 3 mesece težke ječe in bo moral plačati razne stroške, tako da je fant lahko zadovoljen in vsem hvaležen, da jo je tako poceni odnesel.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

GOSPODARJEM

priporočamo sledeče knjige:

Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk, pojasnjena s 25 barvnimi prilogami in 92 slikami v besedilu. Priredil M. Humek. Okusno vezana njiga 120 Din.

Sadno vino ali sadjevec. Priredil M. Humek, višji sadjarski nadzornik. Ta knjiga izpopolnjuje prvo in velja Din 20.

Domači vrt. Praktični navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humek, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. 48 Din, vezano 60 Din.

Breskev in marelica. Navodilo kako ju vzgajamo in oskrbujemo. Priredil M. Humek. Cena 12 Din.

Nauk o čebelarstvu. A. Janša. Novi natis priredil F. Rojina. Z dodatkom Alber-tijev-Znidaršičev panj in kako v njem

čebelarimo. Priredil M. Humek. Cena 24 Din.

Kubična računica. V novi meri s pride-jano naštevanko do 100. Pregledna in praktična knjiga za posestnike in lesne trgovce. 20 Din.

Vse navedene knjige se naročajo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Vsaki gospodinjji prepotrebne knjige so: **Slovenska kuharica.** Velika izdaja z mnogimi slikami v besedilu in 33 barvanimi tabelami s 193 slikami v naravnih barvah. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. Cena vezani knjigi 220 Din.

Sadje v gospodinjstvu. Navod o ravnanju s sadjem, sadni uporabi in konzerviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinjje in dekleta priredil M. Humek, višji sadjarski nadzornik, s 13 barvanimi prilogami in 42 slikami. Cena za lepo novo knjigo znaša 30 Din.

Naše gobe. Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. S 75 barvanimi tabelami sestavlil Ante Beg. Cena 100 Din.

Nasveti za hišo in dom. Po raznih virih priredil I. Majdič. Cena 32 Din, vezana 48 Din. — Za vsako gospodarstvo in gospodinjstvo velevažna in koristna knjiga.

Naša zdravlila in njih uporaba v domačem zdravljenju. 18 Din.

Ceniki knjig brezplačno na razpolago.

NOVE UČNE KNJIGE

iz zaloge Jugoslov. knjigarni v Ljubljani:

Komatar-Dr. Capuder. Zgodovina novega veka za višje razrede srednjih šol (izide začetek oktobra).

Bučar. Zgodovina srednjega veka za višje razrede srednjih šol, vez. Din 60.—

Kržišnik. Zemljepis za srednje šole III. del, vezano Din 28.—

Bučar. Zgodovina novega veka za nižje razrede srednjih šol. Din 35.—

Melik. Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev za višje razrede srednjih šol. (Izide začetek oktobra.)

Melik. Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Din 32.—

Sodnik. Logaritmi. Petdecimalne logaritmične in goniometrične (trigonometrične) tabele. Din 28.—

Ing. Novak. Zemljepisni atlas kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, sedem zemljevidov. Din 48.—

Ing. Kregar. Praktična perspektiva (izšla kot rokopis).

V zalogi so tudi šolske knjige za vse osnovne, meščanske in srednje šole.

Naznanila.

Vabilo k igri, ki jo priredi Prosvetno društvo na Homeu v nedeljo 12. oktobra 1924 ob pol 3. uri popoldne: »Miklova Zala«, ljudska igra iz turških časov v osmih slikah. — Odbor.

Podružnica Jugoslov. Matice v Cerknici priredi dne 12. t. m. javno tombolo na glav-nem trgu ob 15. uri.

Društvo zoboteknikov za Slovenijo vabi svoje člane k izrednemu običnemu zboru, kateri se vrši ob pol 9. uri 18. t. m. in k se stanku pol ure preje v Prešernovi sobi gostilne pri Novem svetu. Udeležba obvezna. — Predsednik.

Poizvedovanja.

Lovski pes brak, črno-temnorodeče barve, slihi na ime »Žane«, na sprednji levi nogi šanta, se je zatekel v nedeljo na lovišču Čes-njice, občina Dobrunje. Proti vsakemu, kateri bi se psa polastil, postopam sodnijsko. Proti nagradi odda se ga naj Praunseis, Ljubljana, Linhartova ulica št. 4, zraven artilerijske vo-jasnice.

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1.50 ali vsaka beseda 50 par. Naj-manjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje. Za odgovor znakom!

NAZNANILO!

Večja množina raznih otroških in igračnih VOZICKOV (ostankov posameznih vzor-cov) tovarne »Tribuna«, se po znatno znižani ceni prodaja Ljubljana, Karlovska cesta 4.

DVONADSTROPNA HIŠA v Celju

prilpavna za trgovino, NA-PRODAJ. — Vpraša se pri lastnici, Glavni trg št. 17, II. nadstropje. 6156

POSESTVO NAPRODAJ.

Nedozidana hiša, 20 min. od kolodvora. Hiša je pripravna za vsako obrt na deželi. — Poizve se pri upravi »Slo-venca« pod številko 6219.

elektro-monterjev

pri Jugoslovenski elektr. d. d. Brown Boveri, Ljubljana, Resljeva cesta 4. 6122

Hrušev les

kupim. Ponudbe na FRANC GOLJAR, mizar, Dravljica, p. št. Vid nad Ljubljano.

PRODA se po zmerni ceni par močnih

črnih konj. Zupnišče IG pri Ljubljani.

PINJO in POSNEMALNIK

ter POSODO za MLEKO kupim. — Ponudbe pod šifro »Mlekarna 6238« upravi

Vsakovrstne VOZNIJE

prelistve, kurivo in drugo prevzame in oskrbi najhitre-je in po solidnih cenah KO-MAR AL, Krakovska ul. 13.

Cenj. damam se priporoča MASERKA. Pridem ob po-ljubnem času na dom. J. R., Škofja ulica 13, priid., levo.

Opremljena soba

se takoj odda solidnemu gospodu. Vprašati pri g. Sratuž, Sv. Jakoba nabrožje 7

Cena šivilja sprejme delo, (gre tudi na dom). Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 6261.

Zanim. va iznajdba

„Svetilec“

(svinčnik), kojih pisava svetli v temi, se dobe na debelo pri Lovru Sebeniku Ljubljana 7 Knezova ul. 220 drugače pa pri sledečih

Matijena knjigarna Kongresni trg. Nova založba Kongresni trg. Narodna knjigarna Prešernova 7 Iven Gajšek sv. Petra cesta 12 Marija Titar Selenburgova ulica Anton Krisper Nestni trg I. Samec Martini trg Kat. Tisk. društvo Kopitarjeva 2 Anton Škrlj Poljanska cesta 12 Miklav Bliv Sv. Petra cesta 23 Franjo Ahlin sp. Šiška.

Kurja očesa

odstran. na brez bolečin. Ga-rancija 6-7 mese. Od tranim tudi reumatične bolečine s sportno, z vodo, švedsko itd. masajo. Za okar, eva ul. 13 Pr. tlilje — levo. M. P.

Jabolka

lepa, namizna, večjo mno-žino kupim takoj. Ponudbe na upravo pod »Jabolka«.

Korrespondent in knjigovodja

samostojen, ki zna pisati na stroj in obvlada več jezikov se sprejme k večjemu po-sestvu na deželi. Pri pose-stvu lesna industrija. Plača po dogovoru, razen prostega stanovanja, kurjave in razsvetljave. Nastop takoj! Ponudbe na upravo pod »Samostojen« št. 6259.

NAJBOLJŠA NAJCENEJŠA NAJUSPEŠNEJŠA REKLAMA

so oglasi v »Slovenca«.

Polhove, veverične

in vse kože divjačin KUPUJE v vsaki množini

D. ZDRAVIČ, trgov. usnja, LJUBLJANA, Florijanska ulica 9. 5522

Moderne damske

cylinder - oblike

DOSLE v filcu, baržunu in plišu raznih barv. Cena od 300 Din, baržun filc od 160 Din naprej. — MODISTKA M. HORVAT — Ljubljana, Stari trg št. 21. 5255

ZAHVALA.

Ob bridki izgubi našega ljubega očeta

PETRA TORKAR-JA

se najtopleje zahvaljujemo preč. duhovščini za tolažbo in spodbujanje, g. dr. J. Benediku za po-moč v bolezni, vsem darovalcem krasnih ven-cov in cvetja, gg. pevcem za lepi žalostinki, za-stopnikom invalidov ter vsem sosedom, prija-teljem in znancem, ki so v tako obilnem številu izkazali ranjemu zadnji čast. — Bog povrni! Bled, 7. oktobra 1924.

ZALUJOČI OSTALI.

A. P. Čehov:

Mužiki.

(Dalje.)

7

Stanovój se je ustavil v traktirju; tu je izpil dve čaši čaja in se potem peš od-pravil v izbo k starosti, okoli katere je že čakala tolpa neplačavših. Starosta Antip Sjedelnikov je ne glede na to, da je bil mlad — štel je komaj nekaj nad 30 let — bil strog in vedno držal z oblastniki, dasi je bil sam reven in plačeval davke netočno. Očividno se mu je dobro zdelo, da je — starosta, in se mu je dopadla zavest, da ima »oblaste, katere ni znal drugače pokazati, kakor s strogostjo. Na shodu so se ga bali in poslušali; zgodilo se je celo, da je ka-terikrat, če je na ulici ali okoli traktirja naletel na pijanca, nesrečnejša zvezal in posadil v luknjo; enkrat je zaprl celo ba-bico, ker je na shodu, kamor je prišla mesto Osipa, začela zmerjati, in jo je v arestu držal celo uro.²⁴ V mestu ni bil, knjig nobenih čital, pač pa se je bogvekod nabral raznih učenih besed in jih rad upo-rabljaj, zakar so ga uvaževali, dasi ga niso vselej razumeli.

Ko je Osip s svojo davčno knjižico vstopil v izbo staroste, je stanovój, suhi starec z dolgimi sivimi zalisci, v sivi monturi, se-del za mizo v prednjem oglu in nekaj za-pisoval. Izba je bila čista, stene so bile na-bite s podobami, izrezanimi iz časopisov, a na najbolj vidnem mestu okoli ikon je vi-

sel portret Bittenberga, bivšega bolgarske-ga kneza. Zraven mize je stal prekrižanih rok Antip Sjedelnikov.

— Ta je dolžan, Vaše Visokoblago-rod-je²⁵, 119 rubljev — je rekel, ko je prišla vrsta na Osipa. — Pred Sveto Nedeljo²⁷ je dal rubelj, potem pa niti kopejke več.

Pristav je dvignil oči in vprašal:

— Zakaj tako, bratec?

— Usmilite se, za Boga, Vaše Visoko-blagorodje, — je začel, razburjen, Osip: — dovolite, da Vam povem — letos mi po-reče nekoč ljutoreški Gospod: »Osip«, pravi, »prodaj mi seno« ... »Ti mi ga prodaj«, je rekel. Imel sem kakih sto pudov na pro-daj, babe so ga nakosile ... Res, pobotala sva se ... Vse izlepa, dobrovoljno ...

Tako je opletal mužik, se pritoževal zaper starostjo, se obračal k mužikom ka-kor k pričam; ves je pordečil in se potil, a oči so postale ostre, hudobne.

— Ne razumem, čemu vse to govoriš, — je rekel pristav. — Vprašam tebe ... te be vprašam, zakaj ne plašaš zaostan-kov? Vi vsi nič ne plačujete, a jaz naj za vas odgovarjam.

— Ne morem!

— Te besede »nimajo pomena«, Vaše Visokoblagorodje, — je spregovoril staro-sta. — Res pripadajo Čikiljdjejevi »ne-imovitemu razdu«, toda vprašajte druge, vzrok je — vodra, in vsi so zelo nedostojni ljudje. »Brez vsakega razumevanja.«

Pristav je nekaj zapisal, potem pa re-kel Osipu čisto mirno, z enakomernim gla-som, kakor da prosi vode:

— Poberi se.

Kmalu nato se je odpeljal; in ko se je vsedel v svoj koleselj in zakašljaj, si mo-gel že na njegovem dolgem, suhem hrbtu

spoznat, da ni mislil več ne na Osipa, ne na starost, ne na žukovske zaostanke, a o nečem drugem, čisto svojem ... Komaj je bil eno vrsto stran, je Antip Sjedelnikov že nesel iz izbe Čikiljdjejevih samovar, za njim pa je šla babica in kričala na ves glas:

— Ne dam! Ne dam ničesar tebi, zlo-dej!

Antip je šel naglo, delal široke kora-ke, ona pa se je gnala za njim, brez sape, skoroda ni padla, sključena in pihajoča od jeze; ruta ji je zdrknila na pleči, sivi zelen-kasto odsevajoči lasje so se spuščali po vetru. Naenkrat se je ustavila in se je ka-kor resnična upornica začela biti s pestmi po prsih ter kričala še gromkeje, s peva-jočim glasom, in skoro ihtoč:

— Pravoslavni, ki v Boga verujete! Batjuški, razžalili so nas! Oh, sorodnički, ne dajo nam živeti! Oj, oj, golobčki, pridite nam na pomoč!

— Babica, babica, — je rekel strogo starosta — imej pamet!

Brez samovara je postalo v Čikiljdje-jevski izbi popolnoma pusto.²⁸ V tem je bilo je nekaj poniževalnega, kakor da je nekdo izbi ukrnal njeno čast. Naj bi bil sta-rost vzel vsaj mizo ali stole ali pa vse lonce — ne bilo bi tako žalostno. Babica je kričala, Marija je plakala in deklce so se, gledajoč nanjo, tudi jokale. Starec, ki se je čutil krivega, je sedel mrko v kotu in molčal. Tudi Nikolaj je molčal. Babica ga je imela rada in se ji je smilil, toda sedaj je pozabila na to in se ga je lotila, ga zmerjala, mu vse očitala in mu tiščala pesti prav pod nos. Kričala je, da je vsega kriv on; zakaj jim je tako malo pošiljal, ko se je pa sam v pisnih hvalil, da dobiva

v »Slavjanskem Bazaru« po 50 rubljev me-sečno? Če umre, kdo bo plačal za pogreb? In bilo je žalostno gledati na Nikolaja, Olgo in Šašo.

Starec je zastokal, vzel čepico in se od-pravil k starosti. Zunaj se je že mračilo. Antip Sjedelnikov je razpihnjenega lica nekaj spajal okoli peči; bilo je dušljivo. Otroci, suhi, neumiti, nič boljši od čikiljdjejevskih so se valjali po tleh; nelepa in pegava žena debelega života je nekaj predla. To je bila nesrečna, uboga družina in samo Antip je izgledal kakor zal mla-denič. Na mizi je stalo po vrsti par samo-varov. Starec se je najprej prekrizal pred Battenbergom, potem pa rekel:

— Antip, bodi usmiljen, in vrni samo-var! Zaradi Krista!

— Prinesi 3 rublje, pa ga dobiš.

— Ne morem!

Antip je razpihoval lici, ogenj je godel in psikal in se odražal na samovarjih. Sta-rec je mečkal čepico in dejal:

— Oddaj!

Zagoreli starosta je skoro počrnel in izgledal kakor čarovnik; obrnil se je k Osi-pu in strogo ter naglo odgovoril:

— Vse zavisi od zemskega načelnika. V administrativnem zasedanju šestindvaj-setega tega meseca moreš naznaniti povod svojemu nezadovoljstvu ustmeno ali pis-meno.

Osip ni ničesar razumel, toda se je zadovoljil s tem in odšel domov.

Čez deset dni se je zopet pripeljal, se ustavljal eno uro, in se zopet odpeljal. Vreme je bilo hladno, pihal je veter, reka je že davno zamrznila, snega pa še ni bilo. Ne-kega večera pred praznikom so se sosedje zbrali pri Osipu na pomenek. Govorili so v temi, ker delati je bilo greh in niso za-netili ognja. Reševali so novice, dovolj ne-prijetne.

²⁴ Službeni naslov.

²⁷ To je velikončna nedelja.

²⁸ Samovar je v ruski izbi najvažnejši hišni predmet.

Knjigovodja - bilancista

samostojno moč, po možnosti neoženjenega
IŠČE za takojšnji nastop KONZERVNA
TOVARNA »GLOBUS« d. d. na Vrhniki.
Plača po dogovoru. Reflektira se samo na
prvovrstne moči z prima referencami.

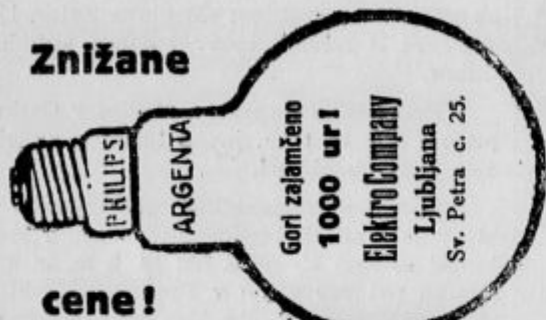
**Velika zaloga šivalnih
potrebščin modnega nakita,
svile, baržuna i. t. d. pri**

A. Šinkovec nasl. K. Soss
Ljubljana, Mestni trg 19.

Šivilje in krojači znaten popust!
Se pošilja dnevno po pošti!

Znižane

cene!

Potrtega srca naznanjamo vsem so-
rodnikom, prijateljem in znancem preža-
lostno vest, da je naša ljubljena soproga,
mati, sestra, teta, svakinja, stara mati,
gospa

Marija Bizjak

žena gostilničarja in posestnika

včeraj ob 5 popoldne, po dolgi, mučni
bolezni, previdena s svetimi zakramenti
v 63. letu starosti bogu vdano preminula.
Pogreb bo v četrtek 9. t. m. ob 3 po-
poldne iz hiše žalosti št. 55 na domačo
pokopališče v Bizoviku.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v
v domači cerkvi pri Sv. Nikolaju.
Predrago rajnico priporočamo v mo-
litev in blag spomin.

Bizovik, 8. oktobra 1924.

Anton Bizjak Vsi ostali sorodniki,
soprogi.

Umrli nam je naša nad vse ljubljena
zlata mamica, gospa

HELENA ZRNEC roj. DEBEVC

vdova pek. mojstra in posestnika

Pogreb drage pokojnice bo v petek
10. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti
Vevče št. 30 na pokopališče k Dev. Mar.
v Polju.

Vevče, 8. oktobra 1924.

Žalujoči otroci.

Zahvala.

Za mnogoštevilne izraze iskrenega sočutja ob smrti nepo-
zabnega soproga, očeta, brata in strica, gospoda

Rado Medič-a

izrekamo najpristranejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo da-
rovalcem krasnih vencev in vsem onim, ki so ga spremili na
njegovi zadnji poti.

Žalujoči ostali.

Drva
trboveljski
premog

H. Petrič

Ljubljana
Gospodarska cesta 16
Telefon 343

Špecerijska TRGOVINICA
(majhna), v Ljubljani se takoj odda. - Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 6217.

Lilhip

Turški med, pravi Fortuna
šumeči bomboni v zalogi
samo pri JOSIP VITEK,
v Ljubljani, Krekov trg 8.

Sobarico s kaucijo išče
hotel. - Ponudbe
pod »Sobarica/6268« na uprav-
ništvo »Slovenca«.

Pozor krojači, šivilje in meš. vitje!
Kroj strokovno preizkušeni.
zadnja moda, pristojna tudi
brez poskušnje, izreže se iz
260 moška ali damska oble-
ka za močno osebo zelo
razumljivo, da se tekom te-
čaja nauči vsaka nešivilja
krojači. Poučuje od min.
za trg. i obrt konc. Krojača
šola, Zidovska ul. 5 v Ljub-
ljani. Tam se izdelujejo naj-
moderne šii kroji za dame
in gospode. Razpošiljajo se
najmodernejši žurnali.

TRGOVINO mešanega blaga
na prometnem kraju vza-
mem takoj v našem event.
kupim. Ponudbe pod šifro
»Najemnina št. 6246« na
upravnništvo »Slovenca«.

SLUŽBO PISARNIŠKEGA
POMOČNIKA ali drugo pri-
mernostno mesto iščem za ta-
koj. Zmožen sem slov. in
nemšk., računovodstva ter
pis. in trg. del. Na željo
položim kavcijo. Ponudbe
pod »Zanesljivost št. 6247«
na upravo »Slovenca«.

Konj, dirkač, 9 let star,
za kojega se jamči, da je brez vsake-
ga pogrška. V uporabi tudi
za težko vožnjo, se z ele-
gantnim »Buggi«-vozom pro-
da. - (Slika na razpolago.)
Naslov pri upravi »Slo-
venca« pod št. 6256.

Razstava palm
v lastnem rastlinu aku na
Vrtiči 3 se vrši v dneh 11.
12. in 13. oktobra 1924. -
Vstopnina prosta, prostovoljni darovi se hvaležno
sprejemajo in se bodo po-
rabili za okraševanje vrtov o Vseh svetih.

S spoštovanjem

A. Korz ka

semenska trgovina in umetno
trgovsko vrtnarstvo, Ljubljana.

KUHARICA IN DEKLA se
iščeta za župnišče. Naslov
v »Naši Slogi«, Poljanski
nasip 10, Ljubljana. 6256

NOVOSTI

za damske plašče in jopice

sealskin, pliš, astrahan in krimer
priporoča v veliki izbiri trdka

A. & E. Skaberne

Mestni trg 10 - - - Ljubljana

Inserati v »Slovenca« imajo po-
poln uspeh. - Inserirajte v njem!

Prometni zavod za premog d. d.
V LJUBLJANI

prodaja

PREMOG

IZ SLOVENSKEH PREMOGOVNIKOV
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih
cenah premogovnikov za domačo uporabo ka-
kor tudi za industrijska podjetja in razpečava
na debelo

INOZEMSKI PREMOG IN KOKS

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča
posebno prvostni čehoslov. in angleški koks
za livarne in domačo uporabo, kovaški premog,
črni premog in brikete

Naslov: Prometni zavod za premog d. d.
V Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 15. II.

DERMATOLOG

PRIMARIJ DR. HUGON ROBIČ

Maribor, Prešernova ul. 2. telef. 359. zopet
ordinira in sicer ob nedeljah in praznikih od
10.-11. ob delavnikih od 14.-16. ure. (2.-4.)

Opr. št. I-20. 935/24.

Razpis.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljub-
ljani bo oddal potom javne ponudbe obravnave klju-
čavničarska, steklarska ter pečarska dela in dobave
pri gradnji novega uradnega poslopja na Miklošič-
čevi cesti.

Zapečateni na ovitku z napisom: »Ponudba za
izvršitev... del in dobav v uradnem
poslopju Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v
Ljubljani«, opremljene ponudbe je vložiti najpozneje.

do 22. oktobra 1924 ob 12. uri

pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, Tur-
jaški trg št. 4/L v Ljubljani.

Ponudbe, ki bi došle pozneje, ne bodo v nobenem
slučaju vpoštovane. Okrožni urad si pridržuje pravo-
vico, da odda dela brez ozira na višino ponudene
vsote, posebej pa še, da eventualno porazdeli posa-
mezne partije del po svojem sprevidu na razne
ponudnike.

Za ponudbo, oddajo in izvršitev razpisanih del
merodajni predpisi, pogoji, načrti in proračuni so
reflektantom na vpogled pri Okrožnem uradu za za-
varovanje delavcev med uradnimi urami, oziroma si
jih morejo tam nabaviti za napravo ceno.

V Ljubljani, dne 8. oktobra 1924.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Prisednik:

Dr. Golia s. r.

Barnatelj:

Kocmur s. r.

Sorodstvu, prijateljem in znancem sporočamo tužno vest, da je
naš iskreno ljubljani, dobri oče, stari oče, brat, svak, tast, gospod

ADOLF REICH

meščan ljubljanski, posestnik, lastnik trdnice Jos. Reich v Ljubljani

v 67. letu starosti včeraj, dne 7. oktobra 1924 ob 1/46 popoldne po dolgi,
mučni bolezni Bogu vdan preminul.

Pogreb dragega nam rajnika bo dne 9. t. m. ob pol 5. popoldne
iz hiše žalosti Poljanski nasip 6 v rodbinsko rakev na pokopališču pri
Sv. Križu.

Maša zadušnica se bo brala v cerkvi Sv. Petra v Ljubljani dne
14. t. m. ob 7. zjutraj.

Dobremu pokojniku naj bo ohranjen blag spomin.

V Ljubljani, dne 8. oktobra 1924.

Žalujoče rodbine:

Reich, Jug, Bizjak, d. Hubad, Antončič, Eržen.

Brez posebnega obvestila.

Naša srčno ljubljena, dobra mati, oziroma stara mati in teta, gospa

Marija Deu

je dne 7. oktobra okoli polnoči po kratki bolezni previdena s sv. za-
kramenti za umirajoče v 75. letu starosti v Gospodu zaspala.

Pogreb bo v petek dne 10. t. m. ob 10. uri dopoldne iz hiše
žalosti št. 146.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v več cerkvah.

V Trzinu, dne 8. oktobra 1924.

Žalujoči ostali.

Pisalni stroj

Generalno zastopstvo
za celo Jugoslavijo

Amerikan Kondor comp.

Tel. 5-05

ZAGREB

Illica št. 18